РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Рахункової палати
від 28.09.2021 № 21-2

ЗВІТ

про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами

Київ 2021

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ 3
ПРЕАМБУЛА 5
ВСТУП 7
I. СТАН УРАХУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ 9
II. НОРМАТИВНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ СПРЯМУВАННЯ СУБВЕНЦІЇ НА НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ОСОБАМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ 11
2.1. Правові підстави для надання державної підтримки 11
2.2. Організація надання державної підтримки 11
2.3. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету 12
III. СТАН ОБГРУНТОВАНОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГІВ, РОЗПОДІЛУ ТА ПОВНОТИ ВИКОРИСТАННЯ СУБВЕНЦІЇ 15
3.1. Планування та розподіл коштів субвенції 15
3.2. Використання коштів субвенції 17
IV. ЗАКОННІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ 20
4.1. Видатки на проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) 21
4.2. Видатки на придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку 24
4.3. Стан внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів 33
V. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ 35
ВИСНОВКИ 39
ПРОПОЗИЦІЇ 43

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

БКУ	-	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI
ВООЗ	-	Всесвітня організація охорони здоров’я
ДБУ	-	Державний бюджет України
ДНЗ	-	дошкільний навчальний заклад
Закон № 922	-	Закон України від 25.12.2015 № 922 «Про публічні закупівлі»
Закон № 2145	-	Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту»
ЗДО	-	заклад дошкільної освіти
ЗЗСО	-	заклад загальної середньої освіти
Інструкція № 120	-	Інструкція з організації внутрішнього контролю в Міністерстві освіти і науки України, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 01.02.2019 № 120
ІРЦ	-	інклюзивно-ресурсний центр
КЗО	-	комунальний заклад освіти
КМДА	-	Київська міська державна адміністрація
КП	-	комунальне підприємство
КУ	-	комунальна установа
КУпАП	-	Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073
МКФ	-	Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я
МКФ-ДП	-	Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров’я дітей і підлітків
Національна стратегія № 526	-	Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017−2026 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.08.2017 № 526-р
НВО	-	навчально-виховне об’єднання
ОДА	-	обласна державна адміністрація
ООН	-	Організація Об’єднаних Націй
ООП	-	особливі освітні потреби
Основні засади № 1062	-	Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062
Положення № 545	-	Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545
Порядок № 530	-	Порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530

Порядок № 635	-	Порядок організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 635
Порядок № 636	-	Порядок організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 636
Порядок № 779	-	Порядок організації інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 779
Порядок № 872	-	Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 № 872
Порядок та умови № 88	-	Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88
Постанова № 1298	-	постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери»
Постанова № 152	-	постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.2020 № 152 «Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2020 році»
Постанова № 129	-	постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 129 «Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2019 році»
Примірний перелік № 137	-	Примірний перелік засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи, затверджений наказом МОН від 13.02.2018 № 137
СЗШ	-	середня загальноосвітня школа
Типовий перелік № 143	-	Типовий перелік засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів початкової школи, затверджений наказом МОН від 07.02.2020 № 143 (зареєстровано в Мін’юсті 11.03.2020 за № 258/34541)
Типовий перелік № 414	-	Типовий перелік допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти, затверджений наказом МОН від 23.04.2018 № 414 (зареєстровано в Мін’юсті 11.05.2018 за № 582/32034)
ЦКУ	-	Цивільний кодекс України

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) (далі – аудит): стаття 98 Конституції України, статті 4, 7 і 15 Закону України «Про Рахункову палату», План роботи Рахункової палати на 2021 рік, доручення для виконання повноважень члена Рахункової палати на забезпечення здійснення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 27.01.2021 № 18-5.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ щодо обґрунтованості планування, правильності розподілу, своєчасності і повноти перерахування, законності та ефективності використання коштів субвенції; стану внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів; виявлення і оцінка ризиків, які перешкоджають досягненню цілей бюджетної програми; пошук можливостей для удосконалення управління бюджетними коштами.

Предмет аудиту: кошти за КПКВК 2211220 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами»; рух цих коштів, управління ними та контроль за використанням на місцевому рівні; нормативно-правові та інші документи, що регулюють питання надання і використання коштів субвенції; статистична, фінансова, бюджетна звітність та інша інформація про стан виконання державного та місцевих бюджетів у відповідній частині.

Масштаб аудиту: аналіз та перевірка обґрунтованості планування, правильності розподілу у 2019–2021 роках 1513,4 млн грн субвенції; своєчасності і повноти перерахування, законності та ефективності використання у 2019 році – 454,4 млн грн, 2020 році – 504,5 млн грн та І півріччі 2021 року – 217,3 млн грн субвенції.

Об’єкти аудиту: МОН та **19** об’єктів контролю в регіонах: м. Дніпро – департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради; Вінницька область – відділ освіти, молоді та спорту Калинівської міської ради, управління освіти Жмеринської міської ради, комунальний заклад «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 10 Вінницької міської ради»; м. Київ – управління освіти Оболонської та Святошинської районних в м. Києві державних адміністрацій, школа І-ІІІ ступенів № 275 імені Кравчука Володимира Деснянського району м. Києва; м. Львів – середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 95, Львівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 82, відділ освіти Сихівського та Личаківського районів, відділ освіти Галицького та Франківського районів управління освіти департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради; м. Одеса – КУ «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Київського району м. Одеси», КУ «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Суворовського району м. Одеси», КУ «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Малиновського району м. Одеси», КУ «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Приморського району м. Одеси»; м. Харків – департамент освіти Харківської міської ради, управління освіти

адміністрацій Московського, Немишлянського, Новобаварського районів Харківської міської ради.

Запити надсилались до **35** центральних, місцевих органів влади, міжнародних та громадських організацій[1].

Критерії оцінки:

− ***щодо ефективності використання коштів субвенції:***

• продуктивність − встановлення співвідношення між результатами діяльності розпорядників коштів субвенції та її обсягами, використаними для досягнення фактичних результатів;

• результативність – встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності розпорядників коштів субвенції запланованим результатам;

• економність – стан досягнення розпорядником коштів субвенції запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу таких коштів або досягнення максимального результату при використанні затвердженого у бюджеті обсягу коштів субвенції;

− ***щодо законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень*** – встановлення відповідності управлінських рішень, що приймались розпорядниками коштів у процесі планування, розподілу і використання коштів субвенції вимогам законодавства;

− ***щодо стану внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів*** – встановлення організації і здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх установах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

Період проведення аудиту: 2019, 2020 роки та І півріччя 2021 року.

Методи проведення аудиту:

− аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів та інших документів, що врегульовують порядок надання державної підтримки особам з ООП та планування, розподілу, перерахування і використання коштів субвенції;

− аналіз методів організації роботи об’єктів аудиту щодо забезпечення ефективного планування та використання коштів субвенції;

− аналіз результатів діяльності об'єктів аудиту щодо розподілу та використання коштів субвенції;

− аналіз планових, бухгалтерських документів, показників статистичної, бюджетної, бухгалтерської та іншої звітності, що стосується предмета аудиту;

---

[1] МОЗ, Мінсоцполітики, Казначейство, департаменти (управління) освіти і науки ОДА та виконавчого органу Київської міської ради (КМДА), представництво Дитячого фонду Організації Об’єднаних Націй (ЮНІСЕФ) в Україні, Alinea International (Agriteam Canada ConsultingLtd) в Україні/проєкт SURGe, Міжнародний фонд «Відродження», громадська спілка «Всеукраїнське громадське об’єднання «Національна Асамблея людей з інвалідністю України»», Всеукраїнська громадська організація «Коаліція захисту прав осіб з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень», Всеукраїнська благодійна організація «Даун Синдром», Благодійний фонд «Асоціація батьків дітей з аутизмом».

– перевірка дотримання норм законодавства при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг;

– огляд придбаних товарно-матеріальних цінностей;

– аналіз отриманої інформації від місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо коштів субвенції, організації інклюзивного навчання та з інших питань аудиту;

– аналіз матеріалів засобів масової інформації, інтернет-видань тощо;

– вибіркове анкетування батьків дітей з ООП, педагогічних працівників інклюзивних класів, вчителів-дефектологів (корекційних педагогів), асистентів вчителів та керівників закладів освіти з питань аудиту.

За результатами контрольних заходів складено **20** актів.

ВСТУП

Приєднавшись до основних міжнародних договорів у сфері прав людини (Загальна декларація прав людини, Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, Конвенція про права дитини), Україна взяла на себе зобов'язання щодо дотримання загальнолюдських прав, зокрема забезпечення права на освіту дітей з ООП.

З цією метою протягом останніх 15 років в країні прийнято низку документів[2], спрямованих на реформування системи інституційного догляду та виховання дітей з ООП та розвиток інклюзивного навчання, але кардинальні зміни у цій сфері відбулися після прийняття у листопаді 2016 року Кабінетом Міністрів України рішення[3] припинити з 1 вересня 2017 року набір учнів до підготовчих та перших класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей із затримкою психічного розвитку, забезпечивши умови для навчання дітей із затримкою психічного розвитку в спеціальних або інклюзивних класах загальноосвітніх навчальних закладів.

У серпні 2017 року також набрала чинності Національна стратегія № 526, серед завдань II етапу передбачено скорочення мережі спеціальних

---

[2] Укази Президента України від 18.12.2007 № 1228 «Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями», від 20.03.2008 № 244 «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», від 25.06.2013 № 344 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року»; постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 784 «Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009-2015 роки «Безбар'єрна Україна»; розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1482-р «Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року», від 14.12.2016 № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; наказ МОН від 01.10.2010 № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання» та інші.

[3] Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2016 № 753 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585».

шкіл-інтернатів[4] та навчально-реабілітаційних центрів[5] із цілодобовим перебуванням дітей та кількості дітей, які в них виховуються та навчаються.

Серед результатів очікується скорочення щороку (починаючи з 2019 року) мережі таких закладів на 5 відс. від їх кількості станом на 1 січня 2018 року та збільшення щороку (починаючи з 2018 року) кількості дітей, охоплених інклюзивним навчанням, на 30 відс. загальної кількості дітей з ООП.

Такі зміни в системі інституційного догляду та виховання дітей мають на меті забезпечити догляд і виховання дитини в сімейному або наближеному до сімейного середовищі.

У червні 2021 року[6] внесено зміни до Національної стратегії № 526, якими завдання з реалізації реформи щодо скорочення мережі спеціальних шкіл-інтернатів[7] та навчально-реабілітаційних центрів виключено. Натомість документ доповнено новим завданням: реформування закладів інституційного догляду та виховання дітей (крім спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушенням зору, слуху, дітей із складними порушеннями розвитку та закладів спеціалізованої освіти, зарахування до яких здійснюється за результатами конкурсного відбору) шляхом їх реорганізації та перетворення у заклади з денним наданням освітніх, культурних, медичних, реабілітаційних, соціальних та інших послуг для дітей та сімей з дітьми відповідно до їх потреб.

Крім того, серед завдань також визначено **забезпечення умов для здобуття дошкільної, повної загальної середньої освіти дітьми з порушенням зору, слуху, дітьми із складними порушеннями розвитку** шляхом створення інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти та інклюзивних класів у закладах повної загальної середньої освіти та закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої чи вищої освіти (у разі провадження ними освітньої діяльності на певному рівні (рівнях) повної загальної середньої освіти).

Отже, процес скорочення мережі спеціальних шкіл-інтернатів та навчально-реабілітаційних центрів зупинено, пріоритетним є створення умов для розвитку інклюзивного навчання для дітей з ООП.

За даними МОН, на початок 2020/2021 навчального року кількість дітей віком від 6 до 18 років з ООП становила **80,9 тис. осіб** та щороку зростає.

З метою державної підтримки дітей з ООП[8], які здобувають освіту в окремих закладах дошкільної освіти, ЗЗСО, закладах професійної

---

[4] ЗЗСО для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку.

[5] ЗЗСО для дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними порушеннями розвитку.

[6] Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.06.2021 № 691-р.

[7] ЗЗСО для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку.

[8] Сліпих дітей та зі зниженим зором, глухих та зі зниженим слухом, з тяжкими порушеннями мовлення, із затримкою психічного розвитку, з порушеннями опорно-рухового апарату, з порушенням інтелектуального розвитку, зі складними порушеннями розвитку (у тому числі з розладами аутичного спектра).

(професійно-технічної) освіти державної та комунальної власності[9], з 2017 року з державного бюджету місцевим бюджетам спрямовується відповідна цільова субвенція.

Законами про Державний бюджет України на 2019, 2020 та 2021 роки обсяги видатків субвенції затверджено в сумі **504,5 млн грн щороку**.

За рахунок субвенції здійснюється оплата видатків на проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг), визначених індивідуальною програмою розвитку осіб з ООП, та придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку для осіб з ООП, що допомагають опанувати навчальну програму.

Однак у 2019 та 2020 роках **26 відс.** коштів субвенції не використано на надання державної підтримки особам з ООП, що призвело до утворення на рахунках місцевих бюджетів станом на 01.07.2021 залишків цільових коштів у сумі понад **305 млн гривень.**

Крім того, результати аудиту 2018 року засвідчили наявність низки недоліків при управлінні бюджетними коштами, що стало причиною їх неефективного використання.

Зважаючи на соціальну значущість питання державної фінансової підтримки осіб з ООП, а також проблеми, пов’язані з використанням бюджетних коштів, тема аудиту є актуальною.

І. СТАН УРАХУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ

За результатами аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами[10] Рахунковою палатою надано низку пропозицій. Зокрема, Кабінету Міністрів України рекомендовано забезпечити розроблення та затвердження державної програми підтримки дітей з ООП з огляду на відсутність комплексного документа, спрямованого на розв’язання проблем таких дітей.

МОН повідомлено про недоцільність розроблення та затвердження такої програми у зв’язку з наявністю достатньої кількості нормативно-правових актів, які регулюють питання інклюзивного навчання дітей у закладах освіти усіх рівнів.

Крім того, Кабінету Міністрів України було рекомендовано внести зміни до Порядку та умов № 88, якими передбачити серед критеріїв розподілу коштів між місцевими бюджетами врахування ступеня тяжкості порушень розвитку дитини та критеріїв МКФ, що забезпечить більш об’єктивний розподіл коштів. МОН рекомендовано розробити із залученням незалежних експертів з інклюзивної освіти та заінтересованих центральних органів виконавчої влади

---

[9] Крім ЗДО (ясел-садків) компенсуючого типу, будинків дитини, ЗДО (дитячих будинків) інтернатного типу, спеціальних шкіл, санаторних шкіл, навчально-реабілітаційних центрів.

[10] Рішення Рахункової палати від 11.09.2018 № 23-1.

(Мінфіну, МОЗ, Мінсоцполітики) методичні рекомендації з використання МКФ для проведення фінансових розрахунків вартості корекційно-розвиткових занять та забезпечення об'єктивного визначення обсягу субвенції у державному бюджеті, а також поділу дітей за ступенями тяжкості порушень психофізичного розвитку з урахуванням МКФ.

Відповідні зміни до Порядку та умов № 88 не внесено, методичні рекомендації не розроблено, за поясненням МОН, через відсутність затвердженого офіційного перекладу МКФ, погодженого із ВООЗ, що унеможливлює застосування класифікатора.

МОЗ поінформовано, що станом на липень 2021 року переклади МКФ та МКФ-ДП розглядалися в Штаб-квартирі ВООЗ у Женеві. Після їх опрацювання ВООЗ будуть надані права Україні на імплементацію та публікацію перекладів МКФ і МКФ-ДП.

Серед найбільш соціально важливих рекомендацій, наданих Кабінету Міністрів України для реалізації, − перегляд умов оплати послуг фахівців, які надають корекційно-розвиткові послуги.

На виконання цієї рекомендації постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 129[11] внесено зміни до Порядку та умов № 88, якими передбачено підвищити на 20 відс. оплату послуг фахівців за проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) з особами з ООП.

Кабінетом Міністрів України виконано рекомендацію щодо зберігання на рахунках місцевих бюджетів на кінець бюджетного періоду залишків невикористаних коштів субвенції шляхом внесення відповідних змін до БКУ та Порядку та умов № 88.

Щодо пропозиції Рахункової палати покласти на ІРЦ функції розпорядників коштів субвенції МОН вважає за недоцільне розглядати це питання у зв'язку з тим, що триває реформа децентралізації влади і будуть змінюватися інфраструктура територіальних громад і переглядатися мережі ІРЦ.

Отже, Кабінетом Міністрів України, МОН, МОЗ вжито окремих заходів на виконання рішення Рахункової палати від 11.09.2018 № 23-1.

При цьому з дев'яти наданих рекомендацій не виконано п'яти: розроблення та затвердження нової державної програми підтримки дітей з ООП; передбачення серед критеріїв розподілу субвенції між місцевими бюджетами врахування ступеня тяжкості порушень розвитку дитини та критеріїв МКФ, а також затвердження методичних рекомендацій з використання МКФ для проведення фінансових розрахунків вартості корекційно-розвиткових занять та забезпечення об'єктивного визначення обсягу субвенції; покладення функцій розпорядників коштів субвенції на ІРЦ.

---

[11] Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2019 році.

ІІ. НОРМАТИВНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ СПРЯМУВАННЯ СУБВЕНЦІЇ НА НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ОСОБАМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

2.1. Правові підстави для надання державної підтримки

Статтею 53 Конституції України визначено, що кожен має право на освіту. Згідно з ратифікованою у лютому 1991 року **Конвенцією про права дитини** допомога на забезпечення особливих потреб неповноцінної дитини має на меті забезпечення їй ефективного доступу, зокрема, до послуг у галузі освіти, професійної підготовки. У грудні 2009 року Україна ратифікувала **Конвенцію про права осіб з інвалідністю** та взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення інклюзивної освіти на всіх рівнях.

Законом № 2145 встановлено державні гарантії права на отримання освіти особами з ООП. Так, **розвиток інклюзивного освітнього середовища**, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з ООП, а також забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності, віднесено до засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності (частина перша статті 6 Закону № 2145).

Відповідно до статті 19 Закону № 2145 (у редакції закону зі змінами від 07.09.2021 № 1709) органи державної влади та органи місцевого самоврядування створюють умови для забезпечення прав і можливостей осіб з ООП для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів. Держава забезпечує підготовку фахівців для роботи з особами з ООП на всіх рівнях освіти. Частиною п'ятою статті 19 Закону № 2145 передбачено, що **навчання, виховання та розвиток осіб з ООП** у закладах дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти **здійснюються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів**, інших джерел, не заборонених законодавством, у тому числі з урахуванням потреб дитини, визначених в індивідуальній програмі розвитку.

З 1 січня 2019 року набрали чинності зміни до БКУ, якими доповнено перелік трансфертів, що надаються з державного бюджету місцевим бюджетам (стаття 97), субвенцією на надання державної підтримки особам з ООП.

Частиною третьою статті 103^3 БКУ встановлено, що у законі про Державний бюджет України затверджуються обсяги субвенції окремо для бюджету АР Крим, обласних бюджетів, бюджетів міст Києва та Севастополя відповідно до кількості осіб з ООП.

2.2. Організація надання державної підтримки

Статтею 20 Закону № 2145 (у редакції Закону України від 16.01.2020 № 463-IX) визначено, що **у разі звернення особи з ООП або її батьків заклад освіти утворює інклюзивний клас та/або групу в обов'язковому порядку**. Спеціальний клас та/або група утворюється керівником закладу освіти за погодженням із засновником цього закладу або уповноваженим ним органом.

Заклади освіти створюють умови для навчання осіб з ООП відповідно до індивідуальної програми розвитку та з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей. Заклад освіти відповідно до законодавства організовує та/або забезпечує надання особам з ООП **психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, а також допоміжних засобів для навчання.**

Постановами Кабінету Міністрів України затверджено порядки організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (Порядок № 872), закладах вищої (Порядок № 635), професійної (професійно-технічної) (Порядок № 636) та позашкільної (Порядок № 779) освіти, порядок організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти (Порядок № 530).

Зазначеними порядками встановлено: засновник закладу освіти забезпечує створення у цьому закладі інклюзивного освітнього середовища, керівник закладу несе відповідальність за організацію та якість інклюзивного навчання відповідно до законодавства, зокрема, створює необхідну матеріально-технічну та навчально-методичну базу, здійснює добір відповідних педагогічних працівників, фахівців для надання особам з ООП психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг згідно з їх індивідуальними програмами розвитку.

Порядками №№ 872, 530 та 779 передбачено розроблення групою фахівців, зокрема педагогічними працівниками закладу, індивідуальної програми розвитку для особи з ООП, яка переглядається двічі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування. До цієї програми вносяться відомості про кількість корекційно-розвиткових занять та їх періодичність, а також перелік необхідного спеціального обладнання.

Порядками №№ 872 та 530 визначено кількість психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять на тиждень (**2–8 годин)** залежно від віку дитини, ступеня складності порушень та з урахуванням її індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності.

Довідково. *Наказом МОН від 02.11.2020 № 1353 (зареєстровано в Мін'юсті 08.01.2021 за № 24/35646) затверджено Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, яке визначає порядок функціонування системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів як автоматизованої системи збирання, оброблення, зберігання та захисту інформації щодо дітей віком від 2 до 18 років, інклюзивно-ресурсних центрів, суб'єктів освітньої діяльності, що формується (створюється) та використовується для забезпечення потреб фізичних та юридичних осіб.*

2.3. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету

Порядком та умовами № 88 визначено, зокрема, механізм надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

Головним розпорядником субвенції є МОН, а розпорядниками субвенції за місцевими бюджетами – структурні підрозділи з питань освіти і науки місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які визначаються рішенням відповідної місцевої ради про такий бюджет.

Порядком та умовами № 88 визначено два напрями видатків, які здійснюються за рахунок субвенції:

− проведення (надання) **додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг)**, що визначені індивідуальною програмою розвитку, особам з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної та загальної середньої освіти, а також особам з ООП, які у закладах професійної (професійно-технічної) освіти одночасно з набуттям кваліфікацій професійної (професійно-технічної) освіти здобувають загальну середню освіту;

− **придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку**, що дають змогу опанувати навчальну програму, для осіб з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти.

Передбачено, що на придбання таких засобів для осіб з ООП використовується **не більш як 35 відс.** загального обсягу субвенції. За наявності у закладі декількох осіб з ООП з однаковими порушеннями у разі потреби можлива закупівля спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку для спільного користування.

Крім того, у разі необхідності закупівлі малоцінних необоротних матеріальних активів під час придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку для осіб з ООП та методичного, навчального, програмного забезпечення, предметів, матеріалів і обладнання для оснащення кабінетів ІРЦ кошти, визначені розподілом субвенції як видатки розвитку, можуть спрямовуватися на видатки споживання.

Додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття (послуги) проводяться (надаються) фахівцями (із числа працівників закладу освіти та у разі потреби − додатково залученими фахівцями), з якими заклад освіти або відповідний орган управління освітою укладає цивільно-правові договори. Примірний перелік додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) для осіб з ООП у закладах освіти[12] та Перелік фахівців, які проводять (надають) додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття (послуги) з особами з особливими освітніми потребами у закладах освіти, визначено в додатку 5 Порядку та умов № 88.

Типовий перелік № 414 визначає допоміжні засоби для навчання (спеціальні засоби корекції психофізичного розвитку) осіб з ООП в закладах освіти.

Відповідно до Порядку та умов № 88 оплата праці зазначених фахівців за проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) здійснюється за ставками погодинної оплати праці працівників усіх галузей економіки за проведення навчальних занять **у розмірах, передбачених для доцента або кандидата наук**, які проводять навчальні заняття з учнями шкіл, установленими в додатку 5 до Постанови № 1298, підвищеними **на 20 відс.** за роботу з особами з ООП.

---

[12] Ритміка; розвиток мовлення; лікувальна фізкультура; соціально-побутове орієнтування; корекція розвитку; орієнтування у просторі; розвиток слухового, зорового, тактильного сприймання мовлення та формування вимови; корекція зору; корекція та розвиток психофізичних функцій, використання різних елементів; логоритміка та інші.

Згідно з пунктом 6 Порядку та умов № 88 оплата за проведені (надані) додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття (послуги) здійснюється щомісяця на підставі актів приймання проведених (наданих) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг). Так, ставка погодинної оплати зазначених фахівців визначається у відсотках (3,4 відс.) до окладу (ставки) працівника I тарифного розряду, розмір якого з 1 січня 2019 року становить 1921,0 грн, тобто одна година оплати фахівців становить **78,4 грн,** з 1 січня 2020 року – 2102 грн (**85,8 грн**), з 1 січня 2021 року – 2670,0 грн (**108,9 гривні**).

Пунктом 5 Порядку та умов № 88 встановлено, що Казначейство перераховує щомісяця до 10 числа субвенцію на рахунки обласних бюджетів та бюджету м. Києва, відкриті в органах Казначейства, згідно з розписом державного бюджету відповідно до Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.12.2010 № 1132.

Статтею 103^3 БКУ передбачено, що розподіл субвенції на надання державної підтримки особам з ООП здійснюється між місцевими бюджетами у порядку, визначеному Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними державними адміністраціями відповідно до кількості осіб з ООП, та затверджується рішенням про бюджет Автономної Республіки Крим, рішенням про обласний бюджет.

Згідно з пунктом 5 Порядку та умов № 88 облдержадміністрації здійснюють розподіл субвенції між обласним бюджетом, бюджетами територіальних громад пропорційно кількості осіб з ООП, зазначених у пункті 3 Порядку та умов № 88, які здобувають освіту у відповідних закладах освіти.

Таким чином, основним критерієм для розподілу коштів є кількість осіб з ООП. Водночас визначений у законодавстві критерій розподілу коштів не враховує положень статті 19 Закону № 2145, відповідно до яких органи державної влади та органи місцевого самоврядування **створюють умови** для забезпечення прав і можливостей осіб з ООП для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти **з урахуванням їхніх індивідуальних потреб**, **можливостей,** здібностей та інтересів.

У результаті такі показники, як види та ступінь порушень психофізичного розвитку дитини; індивідуальне визначення для кожної дитини видів і кількості занять, а також спеціальних засобів корекції; фактична наявність спеціальних засобів корекції та потреба в них, не враховуються, що призводить до неефективного використання бюджетних коштів.

Отже, нормативною базою передбачено правові підстави для надання державної підтримки особам з ООП, врегульовано організацію надання такої підтримки, визначено напрями використання коштів субвенції. Водночас при наданні державної підтримки не враховуються індивідуальні потреби осіб з ООП; рівень оплати послуг фахівців за проведення (надання) психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) низький, що створило та надалі створює ризики неефективного використання бюджетних коштів.

III. СТАН ОБГРУНТОВАНОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГІВ, РОЗПОДІЛУ ТА ПОВНОТИ ВИКОРИСТАННЯ СУБВЕНЦІЇ

3.1. Планування та розподіл коштів субвенції

Для підготовки проєктів законів про держбюджет на 2019, 2020 та 2021 роки МОН як головним розпорядником субвенції складено бюджетні запити за КПКВК 2211220.

Відповідно до бюджетних запитів розрахована МОН потреба в коштах субвенції на 2019 рік становить 553,7 тис. грн, на 2020 рік – 504,5 млн грн, на 2021 рік – 877,7 млн гривень.

Розрахунок потреби в коштах субвенції на 2019–2021 роки здійснено МОН на підставі розрахованих на одну особу з ООП відповідного закладу освіти видатків на надання додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг, закупівлю спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку та кількості таких осіб.

Довідково. *Вартість однієї години надання послуг розраховано МОН на підставі відповідного розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника 1 тарифного розряду за ставками погодинної оплати праці для доцента або кандидата наук, які проводять навчальні заняття з учнями шкіл, установленими в додатку 5 до Постанови № 1298 та підвищеними на 20 відс. за роботу з особами з ООП. МОН також враховано 22 відс. нарахувань на заробітну плату.*[13]

Розрахунок на 2020 та 2021 роки обсягу видатків на закупівлю спецзасобів для однієї особи з ООП здійснено МОН шляхом обрахунку 35 відс. визначеного Міністерством обсягу видатків, передбачених на надання послуг для однієї особи відповідного закладу.

Такий спосіб обрахунку МОН видатків на надання додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг і закупівлю спеціальних засобів корекції не враховує фактичної наявності спеціальних засобів корекції та потребу в них, що свідчить про необ'єктивність визначення фінансового ресурсу.

Наприклад, за інформацією департаментів (управлінь) з питань освіти ОДА,[14] 1144 особи з ООП, які у 2020 році здобували освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти 11 областей, не потребували відповідних засобів корекції для опанування навчальної програми.

Здійснені під час аудиту розрахунки контрольної групи Рахункової палати свідчать: потребу в коштах субвенції на 2021 рік МОН завищено на

---

[13] До розрахунку вартості однієї години МОН взято 4 години на тиждень – для учнів з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти; 3 години на тиждень – для вихованців з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти, а також для слухачів з ООП, які у закладах професійної (професійно-технічної) освіти одночасно з набуттям кваліфікацій здобувають загальну середню освіту.

[14] Інформацію отримано на лист Рахункової палати від 06.07.2021 № 18-1568.

1,6 млн грн[15] внаслідок неправильного заокруглення вартості однієї години додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) (з урахуванням єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування) за період з 1 січня по 1 липня 2021 року та помилкового взяття до розрахунку 35 навчальних тижнів замість 34 (включено зайво один тиждень зимових канікул).

Крім того, МОН при складанні бюджетного запиту до проєкту закону про держбюджет на 2021 рік за КПКВК 2211220 не взято до уваги наявність станом на 01.01.2020 невикористаних залишків субвенції на загальну суму 113,4 млн гривень.

Законами про держбюджет на 2019, 2020 та 2021 роки субвенцію затверджено в обсязі **504,5 млн грн (щороку)**, або на рівні 2018 року, що менше у 2019 році на 9 відс., а у 2021 році на 74 відс., ніж обрахована та включена до бюджетних запитів МОН потреба.

Інформацію про затверджений законами про ДБУ та розподілений обсяг субвенції у 2019−2020 роках та І півріччі 2021 року наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Інформація про затверджений законами про ДБУ та розподілений обсяг субвенції у 2019−2020 роках та І півріччі 2021 року

Роки	Затверджено законом про ДБУ, тис. грн	Передбачено видатки законом про ДБУ				Розподілено законом про ДБУ між обласними бюджетами та бюджетом м. Києва		Не розподілено законом про ДБУ, тис. грн
		споживання		розвитку				
		тис. грн	*відс.*	тис. грн	*відс.*	тис. грн	*відс.*	
1	*2*	*3*	*4=3/2*100*	*5*	*6=5/2*100*	*7*	*8=7/2*100*	*9=2-7*
2019 рік	504 458,3	302 336,2	*59,9*	202 122,1	*40,1*	353 321,2	*70,0*	151 137,1
2020 рік	504 458,3	334 646,8	*66,3*	169 811,5	*33,7*	490 469,9	*97,2*	13 988,4
2021 рік	504 458,3	334 646,8	*66,3*	169 811,5	*33,7*	504 458,3	*100,0*	0,0
Разом	1 513 374,9	971 629,8	*64,2*	541 745,1	*35,8*	1 348 249,4	*89,1*	165 125,5

Розподіл коштів субвенції між обласними бюджетами та бюджетом м. Києва МОН здійснено відповідно до чисельності осіб з ООП, наданої департаментами (управліннями) з питань освіти ОДА, КМДА на етапі складання Міністерством бюджетних запитів. Правильність такого розподілу коштів субвенції повністю залежить від достовірності поданих цими департаментами (управліннями) даних щодо чисельності осіб з ООП.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» передбачено обсяг видатків за субвенцією в сумі 504,5 млн гривень. Водночас в додатку № 7 до цього Закону розподілено між обласними бюджетами та

[15] Розрахунок здійснено на підставі вартості однієї години додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) з 1 січня по 1 липня 2021 року – 108,94 грн, 16-ти навчальних тижнів 2021/2022 навчального року для закладів загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти, 35 відс. від загального обсягу на придбання спеціальних засобів корекції та застосування до інших складових розрахунку складових розрахунку МОН.

бюджетом м. Києва 353,3 млн грн, тобто різницю в сумі 151,2 млн грн не розподілено. МОН запропоновано розподілити ці кошти рішенням Кабінету Міністрів України за результатами їх використання у 2018 році та з урахуванням фактичної кількості створених на початок 2019 року ІРЦ. У законі про ДБУ на 2020 рік не розподілено 14,0 млн грн, які МОН передбачало спрямувати на обслуговування програмного забезпечення ІРЦ після їх створення.

Отже, кошти субвенції фактично було зарезервовано для здійснення майбутніх видатків. З цих коштів у лютому 2019 року Постановою № 129 розподілено 101,1 млн грн між обласними бюджетами та бюджетом м. Києва, перерозподілено 50,0 млн грн на іншу бюджетну програму за КПКВК 2201170[16]. У лютому 2020 року Постановою № 152 здійснено розподіл коштів субвенції в сумі 14,0 млн грн між місцевими бюджетами.

Таким чином, розписом державного бюджету на 2019−2021 роки передбачено обсяг видатків субвенції з урахуванням змін: на 2019 рік – 454,4 млн грн, на 2020 рік – 504,5 млн грн, на 2021 рік – 504,5 млн грн (загалом **1463,4 млн гривень)**.

3.2. Використання коштів субвенції

У 2019−2020 роках і протягом І півріччя 2021 року перераховано Казначейством з державного бюджету обласним бюджетам та бюджету м. Києва **1 176,2 млн грн** субвенції. Перерахування здійснено своєчасно та в повному обсязі відповідно до передбаченого розпису асигнувань державного бюджету.

Водночас встановлено факти несвоєчасного перерахування коштів субвенції з обласного бюджету на рахунки місцевих бюджетів. Так, департаментом фінансів Вінницької ОДА в порушення вимог пункту 5[17] Порядку та умов № 88 несвоєчасно протягом січня-квітня 2019, 2020 років підготовлено платіжні документи, внаслідок чого 135,8 тис. грн субвенції перераховано на рахунки об’єднаних територіальних громад не до 25 числа поточного місяця, а в наступному місяці, тобто із затримкою до одного місяця. Це призвело до несвоєчасного перерахування фінансовим управлінням Жмеринської міської ради та фінансовим управлінням Калинівської міської ради коштів субвенції на рахунки розпорядників нижчого рівня.

У 2019−2020 роках та протягом І півріччя 2021 року використано **56 відс.** отриманих з державного бюджету коштів субвенції (з урахуванням

---

[16] КПКВК 2201170 «Здійснення методичного та матеріально-технічного забезпечення діяльності навчальних закладів, забезпечення діяльності експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій».

[17] Пунктом 5 Порядку та умов № 88 визначено, що Казначейство перераховує щомісяця до 10 числа субвенцію на рахунки обласних бюджетів та бюджету м. Києва, відкриті в органах Казначейства, згідно з розписом державного бюджету. Органи Казначейства перераховують щомісяця до 25 числа на підставі платіжних документів, підготовлених обласними та Київською міською держадміністраціями, кошти на рахунки бюджетів територіальних громад, відкриті в органах Казначейства.

залишку коштів на початок року). Загалом за 2019−2020 роки та протягом І півріччя 2021 року використано **869,5 млн гривень**[18].

Інформацію про стан перерахування та використання коштів субвенції у 2019−2020 роках та І півріччі 2021 року наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Інформація про стан перерахування та використання коштів субвенції у 2019-2020 роках та І півріччі 2021 року

тис. грн

№ з/п	Показники	Період		
		2019 рік	2020 рік	2021 рік / І півріччя 2021 року
1.	Залишок коштів субвенції на рахунках місцевих бюджетів на початок року	–	113 396,9[19]	250 097,1
2.	Передбачено розписом державного бюджету зі змінами	454 405,8	504 458,3	504 458,3/ 217 323,2
3.	Перераховано субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам	454 405,8	504 458,3	217 323,2
4.	Касові видатки з місцевих бюджетів	339 869,4	367 758,1	161 867,6
5.	Залишок коштів субвенції на рахунках місцевих бюджетів та бюджетних установ на кінець звітного періоду	114 536,4	250 097,1	305 552,7
6.	Питома вага касових видатків у передбаченому розписом державного бюджету зі змінами з урахуванням залишків на початок року, %	75	59	35

Як свідчать дані таблиці 2, у 2019 році не використано **25 відс**. коштів субвенції, у 2020 році – **40 відсотків.** Переважну частину цих коштів не використано на проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (послуг).

Довідково. *У розрізі зведених бюджетів областей та м. Києва у 2019 році використано від 58 (Закарпатська область) до 96 (Кіровоградська область) відсотків коштів субвенції. Менше ніж 70 відс. коштів субвенції використано у Тернопільській (61 відс.), Дніпропетровській (66 відс.), Миколаївській (67 відс.), Одеській (68 відс.) та Київській (70 відс.) областях, а також у м. Києві (67 відсотків).*

Понад 10 млн грн рахувались на кінець 2019 року на рахунках місцевих бюджетів Дніпропетровської (11,0 млн грн) та Запорізької (10,6 млн грн) областей, а також м. Києва (11,1 млн гривень).

---

[18] За інформацією МОН, яка узагальнена на підставі даних ОДА та КМДА, у 2019−2020 роках на проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) використано 52 відс. коштів від загального обсягу видатків, придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку – 45 відс., оснащення ІРЦ – 3 відсотки.

[19] Залишок коштів субвенції на початок 2020 року в сумі 113 396,9 тис. грн утворився внаслідок зменшення залишку коштів субвенції на кінець 2019 року в сумі 114 536,4 тис. грн на суму 1139,5 тис. грн відповідно до пункту 4.7 розділу IV Інструкції про складання органами Державної казначейської служби України бюджетної звітності про виконання місцевих бюджетів, затвердженої наказом Державної казначейської служби України від 06.02.2018 № 36.

Незважаючи на те, що у 2020 році використання коштів субвенції на місцевому рівні почалося із січня (крім Вінницької та Львівської областей), відсоток їх використання був нижчим, ніж у 2019 році (73 відсотки). У розрізі зведених бюджетів областей і м. Києва у 2020 році використано від 29 (Миколаївська область) до 98 (Волинська область) відс. коштів субвенції.

Як наслідок, на кінець 2020 року залишок невикористаних коштів субвенції на рахунках місцевих бюджетів становив вже 250,1 млн гривень. Отже, за рік залишок збільшився у 2,2 раза та на початок 2021 року становив 50 відс. обсягу бюджетних призначень на 2021 рік.

Довідково. *Понад 10 млн грн рахувались на початок 2021 року на рахунках місцевих бюджетів 10 областей (Вінницької, Хмельницької, Миколаївської, Полтавської, Закарпатської, Одеської, Львівської, Харківської, Запорізької, Київської). На рахунках місцевих бюджетів Дніпропетровської області (20,2 млн грн) та м. Києва (25,7 млн гривень) – понад 20 млн гривень.*

Мінфін неодноразово звертав увагу МОН на планування надлишкових видатків субвенції як у минулому, так і поточному бюджетному періоді (за розрахунками Мінфіну, середня вартість надання корекційно-розвиткових послуг у закладах загальної середньої освіти у 2019 році становила 7,3 тис. грн на рік за розрахованої МОН вартості 19,2 тис. грн; у 2020 році – 6,8 і 15,1 тис. грн відповідно), накопичення значних обсягів залишків субвенції. МОН як головним розпорядником коштів не вжито заходів щодо недопущення накопичення таких залишків у майбутньому. Зазначене свідчить про неефективність внутрішнього контролю.

Так, МОН не зверталося до ОДА та КМДА, їх структурних підрозділів з питань освіти щодо низького рівня освоєння коштів субвенції та причин утворення значних обсягів невикористаних її залишків. Лише під час аудиту (в лютому 2021 року) МОН звернулося до департаментів (управлінь) освіти і науки ОДА та КМДА з проханням надати інформацію щодо обсягів залишків субвенції (за даними Казначейства) станом на 01.01.2019, 01.01.2020, 01.01.2021 із зазначенням причин невикористання коштів за напрямами.

За результатами аналізу узагальненої МОН інформації встановлено: головна **причина невикористання субвенції** та утворення станом на 1 січня 2019, 2020 і 2021 років невикористаних залишків її коштів − **відсутність фахівців з відповідною освітою для проведення (надання) корекційно-розвиткових занять (послуг).** Особливо це питання актуальне для об’єднаних територіальних громад Луганської області, сільської місцевості Івано-Франківської та Сумської областей, віддалених населених пунктів Черкаської області.

Іншими причинами утворення залишків є проведення (надання) корекційно-розвиткових занять (послуг) фахівцями ІРЦ; відсутність учнів через хворобу; перебування на реабілітації дітей; переведення учнів на педагогічний патронаж; проведення (надання) корекційно-розвиткових занять (послуг) штатними працівниками ЗЗСО; карантинні обмеження через поширення на території України COVID-19.

За повідомленням регіональних органів освіти дванадцяти ОДА[20], у зв'язку із запровадженням обмежувальних протиепідемічних заходів для частини учнів з ООП послуги з проведення корекційно-розвиткових занять не надавалися або надавалися нерегулярно.

Причинами невикористання у 2019 та 2020 роках коштів субвенції, передбачених на придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку, є непроведення (невчасне проведення) процедур закупівель або економія коштів за їх результатами; відсутність згоди батьків на придбання необхідного для корекційно-розвиткових занять обладнання.

Причина невикористання коштів субвенції, передбачених на оснащення кабінетів ІРЦ для надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг особам з ООП (придбання методичного, навчального та програмного забезпечення, предметів, матеріалів і обладнання, у тому числі довгострокового користування), − нестворення нових ІРЦ у запланованій кількості (Житомирська, Закарпатська, Рівненська, Полтавська, Сумська, Херсонська області). Зокрема, із запланованих 195 ІРЦ утворено 110. Отже, частину коштів, розподілену на оснащення 85 кабінетів нестворених ІРЦ, не використано (майже 17,0 млн гривень).

Станом на 01.07.2021 на рахунках місцевих бюджетів і бюджетних установ з урахуванням залишків попередніх років рахувалось 305,6 млн грн, що становить 61 відс. загального обсягу річних призначень субвенції на рік. Зважаючи на темпи використання коштів субвенції у попередніх роках, ймовірно ці кошти до кінця року не буде використано на державну підтримку осіб з ООП, вони залишаться на рахунках місцевих бюджетів.

Таким чином, попри перерахування своєчасно та в повному обсязі коштів субвенції з державного бюджету до місцевих бюджетів, на місцевому рівні не забезпечено повного використання асигнувань через відсутність фахівців з відповідною освітою для проведення (надання) корекційно-розвиткових занять (послуг), що призвело до утворення значних залишків бюджетних коштів.

IV. ЗАКОННІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Аудитом у Вінницькій, Дніпропетровській, Львівській, Одеській, Харківській областях та м. Києві охоплено **19 об'єктів контролю**, з них **8** комунальних закладів та установ системи освіти та **11** органів освіти міських рад і районних у м. Києві держадміністрацій[21]. Під час аудиту здійснено перевірку дотримання вимог законодавства та ефективності використання коштів субвенції на надання державної підтримки особам з ООП у **440** ЗЗСО, ІРЦ, закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

---

[20] Донецька, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Харківська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська, Черкаська області.

[21] Департаменти (управління, відділи) освіти мають централізовані бухгалтерії, які обслуговують загальноосвітні школи.

Безпосередньо в **41** закладі освіти здійснено огляд придбаних товарно-матеріальних цінностей, перевірено стан їх використання та створення умов для надання послуг дітям з ООП.

Встановлено, що органами освіти та комунальними закладами і установами системи освіти через недоліки в управлінні коштами, недосконалість системи внутрішнього контролю **не забезпечено в деяких випадках законного та ефективного використання коштів субвенції,** спрямованих на надання державної підтримки особам з ООП.

З порушенням вимог Порядку та умов № 88 і недотриманням Типового переліку № 414 об'єктами контролю використано **4977,5 тис. грн субвенції** (у т. ч. заподіяно матеріальної шкоди (збитків) громаді на 18,2 тис. грн), неефективно – **841,5 тис. грн**, інші порушення становили **2237,7 тис. гривень.**

За результатами аудиту усунено порушень (замінено товар та оплачено вартість наданих послуг) загалом на **211,1 тис. грн**, притягнуто до відповідальності одну особу та накладено судом адміністративне стягнення у вигляді штрафу в розмірі 25,5 тис. гривень.

Зведені відомості в розрізі перевірених регіонів про стан дотримання законодавства та ефективність використання коштів субвенції протягом 2019−2020 років та І півріччя 2021 року наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Зведені відомості в розрізі перевірених регіонів про стан дотримання законодавства та ефективність використання коштів субвенції протягом 2019−2020 років та І півріччя 2021 року

тис. грн

Регіони	Використання коштів з порушенням вимог Порядку та умов № 88 та недотриманням Типового переліку № 414	Неефективне використання бюджетних коштів	Інші порушення з питань:			
			Разом	здійснення публічних закупівель	укладання та виконання договорів	ведення бух. обліку
Вінницька обл.	183,8	43,9	218,0	175,0	21,8	21,2
Дніпропетровська обл.	2711,1	259,9	1 690,8	1353,4	337,4	-
Львівська обл.	297,2	53,9	157,6	-	133,8	23,8
Одеська обл.	-	-	98,4	98,4	-	-
Харківська обл.	55,0	324,4	0,97	-	0,97	-
м. Київ	1730,4	159,4	71,9	-	37,6	34,3
Разом	**4977,5**	**841,5**	**2 237,7**	**1626,8**	**531,6**	**79,3**

4.1. Видатки на проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг)

✓ *Оплата послуг фахівців за відсутності договорів або актів приймання проведених (наданих) занять (послуг) на загальну суму* ***1846,8 тис. гривень.***

Відділом освіти, молоді та спорту Калинівської міської ради Вінницької області в порушення вимог абзацу шостого пункту 6 Порядку та умов № 88, яким передбачено, що оплата за проведені (надані) додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття (послуги) здійснюється щомісяця на підставі актів приймання проведених (наданих) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять

(послуг), протягом 2019 року здійснено оплату таких послуг фахівцям на загальну суму 131,6 тис. грн відповідно до укладених договорів за відсутності зазначених актів.

Аналогічно **управлінням освіти Святошинської районної в м. Києві державної адміністрації** оплата послуг у 2019-2020 роках та на дату проведення аудиту на об'єкті контролю (липень 2021 року) здійснювалася щомісяця за відсутності актів приймання проведених (наданих) додаткових занять (послуг) на підставі договорів. Таким чином, централізованою бухгалтерією управління оплачено послуги фахівцям на загальну суму 1711,6 тис. грн по 22 закладах освіти.

Школою І-ІІІ ступенів № 275 імені Кравчука Володимира Деснянського району міста Києва в порушення вимог абзацу третього пункту 6 Порядку та умов № 88, яким передбачено, що додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття (послуги) проводяться (надаються) фахівцями (із числа працівників закладу освіти та у разі потреби − додатково залученими фахівцями), з якими заклад освіти або відповідний орган управління освітою укладають цивільно-правові договори, протягом лютого-травня 2021 року спрямовано 3,6 тис. грн (у т. ч. 0,6 тис. грн ЄСВ) субвенції на оплату 27 годин корекційно-розвиткових занять, проведених фахівцем без договірних зобов'язань, лише на підставі актів приймання проведених (наданих) корекційно-розвиткових занять (послуг).

✓ *Оплата послуг педагогічним працівникам, які не мають відповідної освіти, на загальну суму* ***64,0 тис. гривень***.[22]

Комунальним закладом «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 10 Вінницької міської ради» в порушення вимог абзацу третього пункту 6 Порядку та умов № 88 укладено договір на проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) фахівцем, ступінь вищої освіти якого не відповідав ступеню, визначеному в додатку 5 до Порядку та умов № 88, в якому затверджено перелік фахівців, що проводять (надають) відповідні заняття (послуги) з особами з ООП.

Так, відповідно до договорів школою оплачено у 2019−2020 роках послуги фахівцю в сумі 19,5 тис. грн, що має ступінь вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) у галузі знань «спеціаліст, вчитель біології», тобто інший, ніж вимагається для проведення корекційних занять.

Аналогічні факти встановлено в **управлінні освіти адміністрації Немишлянського району Харківської міської ради**, де надання послуг здійснювалося фахівцем з кваліфікацією «сестра медична», а не «лікар з лікувальної фізкультури та спортивної медицини»; техніком-технологом, а не фахівцем, що має професійну кваліфікацію за напрямом «інструктор з трудової адаптації» чи «інструктор з трудової терапії».

За поясненнями керівників закладів, причини порушень пов'язані із

---

[22] Управління освіти адміністрації Немишлянського району Харківської міської ради – 43,9 тис. грн, комунальний заклад «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 10 Вінницької міської ради» − 19,5 тис. грн, школа І-ІІІ ступенів № 275 імені Кравчука Володимира Деснянського району міста Києва – 0,6 тис. гривень.

значним збільшенням кількості дітей з ООП, необхідністю проведення корекційно-розвиткових занять та браком педагогів з корекції.

✓ *Визначення розміру оплати послуг фахівців без урахування її підвищення на 20 відс. на загальну суму* ***54,2 тис. гривень***[23]***.*** *Усунуто порушень на суму 53,2 тис. гривень.*

Управлінням освіти Святошинської районної в м. Києві державної адміністрації в порушення вимог абзацу четвертого пункту 6 Порядку та умов № 88, яким передбачено, що оплата праці за значених фахівців за проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) здійснюється за ставками погодинної оплати праці працівників усіх галузей економіки за проведення навчальних занять у розмірах, передбачених для доцента або кандидата наук, які проводять навчальні заняття з учнями шкіл, установленими в додатку 5 до Постанови № 1298, підвищеними на 20 відс. за роботу з особами з ООП, протягом січня–травня 2019 року здійснювалася оплата послуг фахівцям **16 закладів освіти** Святошинського району без урахування підвищення. Отже, фахівцями недоотримано 25,7 тис. грн за надані послуги.

Після аудиту це порушення усунено в повному обсязі: **31,4 тис. грн** (у т. ч. 5,7 тис. грн ЄСВ) перераховано в липні 2021 року для здійснення виплат фахівцям за проведені корекційно-розвиткові заняття.

Аналогічні факти встановлено на інших об’єктах контролю: занижено розмір оплати праці за проведені корекційні заняття 34 фахівцям.

✓ *Зайве використання* ***18,2 тис. грн*** *бюджетних коштів, через що заподіяно матеріальну шкоду (збитки) територіальній громаді, які після аудиту відшкодовано в повному обсязі.*

Сімома закладами освіти м. Дніпро[24] включено, а **департаментом освіти Дніпровської міської ради** оплачено витрати в сумі 18,2 тис. грн на проведення додаткових корекційно-розвиткових занять, які фактично не проводилися.

Наприклад, п’ятьома закладами міста в порушення вимог абзацу другого пункту 4 Порядку та умов № 88, яким визначено, що за рахунок субвенції здійснюється оплата видатків на проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг), що визначені індивідуальною програмою розвитку, особам з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної та загальної середньої

---

[23] Управління освіти Святошинської районної в м. Києві державної адміністрації – 31,4 тис. грн, відділ освіти, молоді та спорту Калинівської міської ради Вінницької області – 11,5 тис. грн, управління освіти Жмеринської міської ради Вінницької області – 10,3 тис. грн, управління освіти адміністрацій Немишлянського районів Харківської міської ради – 0,97 тис. гривень.

[24] КЗО «СЗШ № 6», «Дошкільний заклад №112», КЗО «СЗШ № 6», КЗО «Спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 16», КЗО «Середня загальноосвітня школа № 10 ім. І.І. Манжури», КЗО «Середня загальноосвітня школа №147 ім. В.Чорновола», КЗО «НВО № 28» Дніпровської міської ради.

освіти, до актів приймання проведених (наданих) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) включено заняття, проведення яких не підтверджено даними журналів з обліку корекційно-розвиткових занять осіб з ООП.

Як наслідок, до актів зайво включено вартість таких занять на загальну суму 13,7 тис. грн, яку оплачено департаментом освіти Дніпровської міської ради в повному обсязі. За результатами аудиту кошти відшкодовано до місцевого бюджету в повному обсязі.

✓ *Недоплата коштів за проведені (надані) корекційно-розвиткові заняття (послуги) на загальну суму* ***6,8 тис. гривень***[25]*. Порушення на суму 6,5 тис. грн усунено.*

Управлінням освіти Святошинської районної в м. Києві державної адміністрації в порушення умов договору, укладеного з гр. Г. О. А. та Г. Я. Є. на надання послуг з проведення корекційно-розвиткових занять, не доплачено цим громадянам відповідно 1,7 і 1,6 тис. грн за проведені у 2019 році заняття (відповідно 22 і 20,5 занять).

Управлінням у порушення вимог абзацу шостого пункту 6 Порядку та умов № 88, яким передбачено, що оплата за проведені (надані) додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття (послуги) здійснюється щомісяця на підставі актів приймання проведених (наданих) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг), за лютий 2021 року за одним договором не виплачено гр. Л. М. В. 1,3 тис. грн за проведені 12 занять.

Факти недоплати коштів фахівцям за проведені заняття з дітьми з ООП встановлено й на інших об’єктах контролю.

4.2. Видатки на придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку

✓ *Придбання спеціальних засобів корекції на загальну суму* ***2690,1 тис. грн***[26]*, які за технічними характеристиками не відповідають вимогам Типового переліку № 414.*

---

[25] Управління освіти Святошинської районної в м. Києві державної адміністрації – 5,7 тис. грн, управління освіти Оболонської районної в місті Києві державної адміністрації – 0,5 тис. грн, відділ освіти Сихівського та Личаківського районів Львівської області – 0,3 тис. грн, середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 95 м. Львів – 0,1 тис. грн, Львівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 82 – 0,2 тис. гривень.

[26] КП «Безпечна та інноваційна освіта» (об’єкт контролю − департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради) – 2282,3 тис. грн, департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради – 85,6 тис. грн, СЗШ № 95 м. Львова – 179,3 тис. грн, відділ освіти Сихівського та Личаківського районів департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради – 61,6 тис. грн, відділ освіти Галицького та Франківського районів управління освіти департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради – 37,5 тис. грн, КЗ «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 10 Вінницької міської ради» − 32,7 тис. грн, управління освіти адміністрацій Немишлянського району Харківської міської ради – 11,1 тис. гривень.

В абзаці третьому пункту 4 Порядку та умов № 88 зазначено, що за рахунок субвенції здійснюється оплата видатків на придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку, що дають змогу опанувати навчальну програму, для осіб з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти. В цьому ж абзаці вказано, що Типовий перелік спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку для осіб з особливими освітніми потребами затверджується наказом МОН.

Водночас аудит засвідчив факти придбання розпорядниками та одержувачами коштів субвенції на місцевому рівні допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку), які за технічними характеристиками не відповідали вимогам, передбаченим у Типовому переліку № 414.

Так, одержувачем коштів **КП «Безпечна та інноваційна освіта» Дніпровської міської ради** (розпорядник коштів − департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради) придбано у 2019−2020 роках у ТОВ Виробнича фірма «СЕРВІС» для закладів освіти міста мультимедійне та комп'ютерне обладнання на загальну суму 2282,3 тис. грн, окремі технічні характеристики якого не відповідали технічним вимогам, передбаченим у пункті 1 «Комп'ютерне обладнання» розділу 1 та пункті 2 «Мультимедійне обладнання» Типового переліку № 414.

Зокрема, у 2019 році на суму 1108,7 тис. грн придбано мультимедійні проєктори INFOCUS INV30, інтерактивні дошки SMART BOARD SBM680V, ноутбуки DELL INSPIRON 3581, планшети ПК LENOVO YOGA TABLET 3-X50 2/16GB, які не відповідали Типовому переліку № 414 у частині розмірів робочої поверхні та екрану, технічних можливостей (відстань трансляції зображення, проєкційна відстань, об'єм пам'яті), наявності спеціального обладнання (індукційні системи для підсилення звуку, підсилювачі, навушники з кістковою провідністю), спеціального програмного забезпечення; у 2020 році на загальну суму 1173,6 тис. грн придбано ноутбуки ACER TMP259-G2-M, планшетні ПК LENOVO YOGA SMART TAB 3/32 WIFI, інтерактивні дошки SMART BOARD SBM680V, які не відповідали Типовому переліку № 414 у частині розмірів робочої поверхні та екрану, технічних можливостей (об'єм пам'яті), наявності спеціального обладнання (індукційні системи для підсилення звуку, підсилювачі, навушники з кістковою провідністю), спеціального програмного забезпечення.

Департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради в листопаді 2020 року придбано для ІРЦ 18 столів дитячих на загальну суму 78,4 тис. грн і 1 стіл для дітей з порушенням опорно-рухового апарату на загальну суму 7,2 тис. грн, які не відповідали вимогам підпунктів 1.1 та 1.2 пункту 1 розділу ІІІ Типового переліку № 414, зокрема, стільці дитячі не мали ручки для регулювання довжини сидіння, а стіл не мав регулювання за висотою, відсіків для письмового приладдя, бортиків з трьох боків.

Аналогічні порушення встановлено при придбанні:

− **СЗШ № 95 м. Львова** 11 од. комп'ютерної техніки (ноутбуки, монітори, комп'ютери, багатофункціональні пристрої) на загальну суму 179,3 тис. грн, окремі технічні характеристики якої не відповідають технічним

вимогам, передбаченим у пункті 1 «Комп'ютерне обладнання» розділу 1 Типового переліку № 414;

− **відділом освіти Галицького та Франківського районів управління освіти департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради** трьох телевізорів LG та фотоапарата Canon на загальну суму 37,5 тис. грн, які за своїми технічними характеристиками не відповідали вимогам до мультимедійного обладнання, передбаченим у підпункті 2.5 пункту 2 розділу I, та вимогам до збільшувальних і освітлювальних приладів, визначеним підпунктом 5.1 пункту 5 розділу VIII Типового переліку № 414;

− **КЗ «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 10 Вінницької міської ради»** чотирьох одиниць комп'ютерного обладнання на загальну суму 32,7 тис. грн, яке не відповідало технічним вимогам, передбаченим у пункті 1 «Комп'ютерне обладнання» розділу 1 Типового переліку № 414;

− **управлінням освіти адміністрації Немишлянського району Харківської міської ради** чотирьох дошок крейдових на загальну суму 11,1 тис. грн, які не відповідали технічним вимогам, визначеним у підпункті 3.1 пункту 3 «Демонстраційне обладнання» розділу I Типового переліку № 414;

− **відділом освіти Сихівського та Личаківського районів департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради** ноутбука Lenovo IdeaPad 330-15 (81DE01FNRA) вартістю 11,8 тис. грн та трьох ноутбуків HP 15-dw0002ur (6PG03EA) загальною вартістю 38,0 тис. грн, передбачених для вчителів, які не відповідали технічним вимогам до зазначеного обладнання, визначеним у підпункті 1.2 пункту 1 розділу I Типового переліку № 414, а також стаціонарного комп'ютера Vinga CS210B загальною вартістю 11,8 тис. грн, який не відповідав характеристикам, визначеним у підпункті 1.1 пункту 1 розділу I Типового переліку № 414, та фактично є лише частиною стаціонарного комп'ютера і не може використовуватись без монітора, клавіатури, маніпулятора «миша» тощо.

Таким чином, дії посадових та службових осіб КП «Безпечна та інноваційна освіта» Дніпровської міської ради, департаменту гуманітарної політики Дніпровської міської ради та СЗШ № 95 м. Львова потребують додаткової оцінки з боку правоохоронних органів.

✓ *Проведення процедур закупівель на загальну суму* ***1626,8 тис. грн***[27] *з порушенням вимог законодавства в частині визначення предмета закупівлі та оприлюднення звітів.*

---

[27] КП «Безпечна та інноваційна освіта» (розпорядник коштів − департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради) – 1353,4 тис. грн, КЗ «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 10 Вінницької міської ради» − 175,0 тис. грн, КУ «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Суворовського району м. Одеси» − 43,5 тис. грн, КУ «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Малиновського району м. Одеси» − 37,6 тис. грн, КУ «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Київського району м. Одеси» − 12,0 тис. грн, КУ «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Приморського району м. Одеси» − 5,3 тис. гривень.

КЗ «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 10 Вінницької міської ради» в порушення вимог частини десятої статті 3 та частини третьої статті 41 Закону № 922 укладено два договори від 26.10.2020 №№ 8 та 9 на придбання у ФОП Колікова О. Р. комплексу «Інтерактивна підлога ТМ Briolight» загальною вартістю 84,5 тис. грн частинами (інтерактивна система проєкції вартістю 34,6 тис. грн та модуль управління вартістю 49,9 тис. грн) без використання електронної системи закупівель (не проведено процедури спрощеної закупівлі). Отже, фактично здійснено поділ предмета закупівлі на частини, що є адміністративним правопорушенням, передбаченим частиною третьою статті 164-14 КУпАП.

Довідково. *За результатами розгляду матеріалів, які надійшли від Рахункової палати, постановою Вінницького міського суду Вінницької області від 06.07.2021 № 127/14550/21 головного бухгалтера, яка допустила зазначене порушення, визнано винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого частиною третьою статті 164-14 КУпАП, та накладено на неї адміністративне стягнення у вигляді штрафу в розмірі 25,5 тис. гривень.*

✓ *Придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку, які тривалий час не використовуються або використовуються не за призначенням, призвело до нерезультативного використання* ***786,5 тис. грн***[28]*, а придбання товарів неналежної якості спричинило непродуктивне використання* ***55,0 тис. гривень.***[29]

КЗ «Харківський інклюзивно-ресурсний центр Харківської міської ради» за рахунок коштів субвенції в сумі 250,0 тис. грн, розподілених департаментом освіти Харківської міської ради, придбано вісім одиниць обладнання, з них п’ять одиниць на суму 195,0 тис. грн, яке є складовими комплексів «Інтерактивна пісочниця» та «Інтерактивна LCD-стійка» ТМ «BRIOLIGHT».

Оглядом підтверджено: п’ять одиниць обладнання забезпечено сертифікатами відповідності ДП «Укрметртестстандарт», позитивними висновками державної санітарно-епідеміологічної експертизи та іншими сертифікатами та свідоцтвами. При цьому якість інших трьох одиниць обладнання (дві бульбашкові колони для сенсорної кімнати та сенсорний комплекс «світловий дощ») на загальну суму 55,0 тис. грн не підтверджено сертифікатами якості заводу-виробника, надання яких передбачено умовами договору.

---

[28] Департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради – 259,9 тис. грн, управління освіти Оболонської районної в м. Києві державної адміністрації – 123,1 тис. грн, КЗ «Харківський інклюзивно-ресурсний центр Харківської міської ради» (об’єкт контролю – департамент освіти Харківської міської ради) – 195,0 тис. грн, державний навчальний заклад «Регіональний центр професійної освіти, інноваційних технологій будівництва та промисловості» (об’єкт контролю – управління освіти адміністрації Немишлянського району Харківської міської ради) – 74,4 тис. грн, відділ освіти Сихівського та Личаківського районів Львівської області – 53,9 тис. грн, управління освіти Жмеринської міської ради Вінницької області – 43,9 тис. грн, школа І-ІІІ ступенів № 275 ім. Кравчука Володимира Деснянського району міста Києва – 36,3 тис. гривень.

[29] КЗ «Харківський інклюзивно-ресурсний центр Харківської міської ради».

Отже, ФОП «Теслик А. І.», яким поставлено це обладнання, порушено вимоги пункту 6.1 договору купівлі-продажу від 05.09.2019 № 06/09/19, укладеного із комунальним закладом. Крім того, зазначене обладнання не забезпечено свідоцтвами відповідності та позитивними висновками державної санітарно-епідеміологічної експертизи. Придбання товарів неналежної якості свідчить про непродуктивне використання коштів.

Наданими до огляду документами підтверджено, що придбане за кошти субвенції обладнання оприбутковано в обліку у вересні 2019 року і введено в експлуатацію (встановлено в сенсорній кімнаті та кімнаті дефектолога) зі строком корисного використання 5 років.

Водночас придбані п’ять одиниць обладнання (LCD – панель на стійці, інтерактивна панель, комплекс великої моторики, інтерактивна проєкція для інтерактивної пісочниці та оптична система до інтерактивної пісочниці) на суму 195,0 тис. грн, які відповідно до умов договору передбачені для застосування при проведенні групових занять в ІРЦ, протягом 2019−2020 років та на дату аудиту (липень 2021 року) не використовувалися, оскільки такі заняття не проводилися, що свідчить про нерезультативне використання коштів.

Встановлено: центром надавалися індивідуальні психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги шести особам, які не мали статусу особи з ООП (не мали висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну оцінку дитини з ООП), та двом, які набули цього статусу вже після початку занять.

Департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради придбано та поставлено у 2019−2020 роках до 30 закладів освіти міста 123 од. спеціальних засобів корекції на загальну суму 188,6 тис. грн для застосування у навчальному процесі дітей з ООП. Водночас вказане обладнання не застосовувалося для проведення корекційно-розвиткових занять у зв’язку з відсутністю відповідних фахівців. Отже, кошти використано нерезультативно.

Наприклад, у листопаді 2020 року департаментом придбано для 72 шкіл дидактичний матеріал за 19 найменуваннями на загальну суму 915,4 тис. грн, який розподілено між школами. Однак корекційно-розвиткові заняття 14-ма закладами освіти, яким розподілено 79 од. дидактичного матеріалу[30] для надання послуг 50 дітям з ООП, у 2020/2021 навчальному році взагалі не проводились у зв’язку з відсутністю відповідних фахівців.

Департаментом у 2019 році придбано спеціальний засіб корекції (глобус-модель «Будова землі») у кількості 17 шт. на суму 75,8 тис. грн (4,5 тис. грн за одиницю), який відповідно до Типового переліку № 414 є корекційним засобом навчання для осіб сліпих та зі зниженим зором. Ці глобуси розподілено між 15-ма закладами освіти.

Водночас у 14 закладах освіти, яким розподілено 16 глобусів на суму 71,3 тис. грн, не навчаються діти із зазначеними порушеннями розвитку. Отже, кошти використано нерезультативно.

---

[30] Бізіборд Viga Toys Математика, навчальний набір Viga Toys шнурівка логіка, розвиваючий набір дерев’яних намистин «Послідовність і відповідність», великий дидактичний набір Фребеля, набір для навчання Gigo, математичні ваги та інше.

Управлінням освіти Оболонської районної в місті Києві державної адміністрації придбано у 2019−2020 роках для двох закладів освіти (ДНЗ № 602, школа I-III ступенів № 231) Оболонського району спеціальні засоби корекції в кількості 8 од. на суму 123,1 тис. грн, які на момент проведення огляду (червень 2021 року) не використовувались або використовувалися не за призначенням, що свідчить про нерезультативне використання бюджетних коштів.

Зокрема, придбані для ДНЗ № 602 ноутбуки (2 од.) на суму 19,4 тис. грн були в кабінеті директора закладу в запакованому вигляді (коробці), інтерактивна дошка вартістю 39,2 тис. грн – у музичній залі ДНЗ також у запакованому вигляді (в коробці); придбаний для школи № 231 ноутбук вартістю 28,8 тис. грн − вдома у вчителя-логопеда, багатофункціональний пристрій вартістю 7,2 тис. грн – у кабінеті вчителя-логопеда в запакованому вигляді (в коробці), комплекти для друку та ламінування (3 од.) – у кабінеті директора.

При цьому багатофункціональний пристрій не використовувався понад 6 місяців у зв’язку з наявністю в закладі принтера, під час аудиту цей пристрій підключено.

Відділом освіти Сихівського та Личаківського районів придбано за кошти субвенції (22,5 тис. грн) та розподілено у 2019 році 15 тифлоприладів типу «Світлячок» для дітей зі зниженим зором та сліпих дітей між 11 закладами, в яких протягом 2019−2020 років і січня-квітня 2021 року не навчались особи з ООП, які б потребували корекційних засобів навчання.

Крім того, придбані цим відділом у грудні 2020 року для ЗДО № 130 і № 105 засоби корекції (пісочний столик шестикутний, бульбашкова колона, комплект дошки для мозжочкової стимуляції та набір дорожніх знаків) на загальну суму 31,4 тис. грн на дату огляду (квітень 2021 року) не використовувались (були запаковані).

Управлінням освіти Жмеринської міської ради Вінницької області придбано для двох закладів мультимедійне обладнання та комп’ютерну техніку, які не використовувалися. Зокрема, проведеними в червні 2021 року оглядами встановлено, що у ЗЗСО I−III ступенів № 4 не використовувалися з березня 2020 року такі отримані технічні засоби: проєктор мультимедійний CAMTOUCH F4174 з короткофокусним об’єктивом та інтерактивними функціями вартістю 36,0 тис. грн і фліпчарт «Axent» № 9707- A 70*100 см. мобільний вартістю 3,9 тис. грн, оскільки в закладі не облаштовано жодної ресурсної кімнати, в якій би проводились додаткові корекційні заняття для дітей з ООП з використанням мультимедійного обладнання. ЗЗСО I−III ступенів № 3 на час аудиту не використовувався планшет ПК Lenovo Tab M8 (ZA5F0005UA) вартістю 4,0 тис. гривень. Зазначене свідчить про нерезультативне використання бюджетних коштів.

СЗШ № 95 у м. Львів придбано у 2019−2020 роках килимок ортопедичний − 4 шт., фітбол 65 см − 5 шт., фітбол з ріжками − 1 шт. на загальну суму 3,0 тис. грн, які на момент огляду (травень 2021 року) були запаковані та не використовувалися більше року. У кімнаті лікувальної фізкультури станом на 20.04.2021 перебувала у запакованому вигляді дошка

Євмінова на суму 3,5 тис. грн, яка не використовувалася більше року (придбана 22.11.2019).

З листопада 2020 року не використовувалося кріплення до стіни для інтерактивної панелі вартістю 6,7 тис. грн через незручність у використанні (за поясненням матеріально відповідальної особи).

Крім того, придбані для надання послуг особам з ООП ноутбук (HP250G64LT15EA) вартістю 13,0 тис. грн і багатофункціональний пристрій (Epson L850) вартістю 10,1 тис. грн на момент огляду перебували в кабінеті загальної, а не інклюзивної освіти та використовувались під час проведення занять з учнями.

Державним навчальним закладом «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості» придбано у 2020 році за рахунок субвенції, розподіленої управлінням освіти адміністрації Немишлянського району Харківської міської ради, комплект побутової техніки (холодильник, електрична піч, мікрохвильова піч, м'ясорубка, пилосос, кухонний комбайн, мультиварка, сушарка для рук, електрочайник, кавоварка, праска, фен) загальною вартістю 28,99 тис. грн та комплект меблів для ресурсної кімнати загальною вартістю 45,45 тис. грн (секції кухонні, столи для приймання їжі, пенали кухонні тощо).

Відповідно до Типового переліку № 414 призначенням побутової техніки є проведення занять із соціально-побутового орієнтування; ознайомлення та формування навичок роботи із сучасними побутовими електроприладами у **осіб сліпих та зі зниженим зором**; соціалізація та формування життєво необхідних компетенцій таких осіб. Меблі − частина ресурсної кімнати.

Придбане побутове приладдя та меблі розміщено в окремій кімнаті гуртожитку. Таким чином, облаштовано повноцінну кухню з меблями і технікою. При цьому в ДНЗ навчається двоє осіб зі зниженим зором: одна особа-інвалід по зору III групи, навчається на штукатура-маляра, інша – не має інвалідності (порушення зорового аналізатора), навчається на перукаря. Оскільки особи з ООП опановують вказані професії, їх рівень зору дає можливість розрізняти зорові образи людей та предметів, тобто ці особи **не потребують** додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять із соціально-побутового орієнтування щодо ознайомлення та формування навичок роботи із сучасними побутовими електроприладами. Отже, 74,4 тис. грн використано нерезультативно**.**

Школою I-III ступенів № 275 імені Кравчука Володимира Деснянського району міста Києва на момент огляду (липень 2021 року) не використовувалися придбані за рахунок субвенції GPS-навігатори туристичні (2 од.), які входять в комплект настільних ігор та інвентарю для спеціального класу. Ринкова вартість таких навігаторів становить до 3 тис. грн за одиницю.

✓ *Невиконання умов договорів щодо поставки товарно-матеріальних цінностей на загальну суму **470,6 тис. гривень.**[31] Порушення на суму 133,2 тис. грн усунене.*

---

[31] Департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради – 337,4 тис. грн, відділ освіти Сихівського та Личаківського районів Львівської області – 133,2 тис. гривень.

Відділом освіти Сихівського та Личаківського районів придбано у 2020 році 16 од. будівельних конструкторів загальною вартістю 128,0 тис. грн та 16 магнітних конструкторів 3D на загальну суму 5,2 тис. гривень. Оглядом встановлено: придбані конструктори не мають окремих елементів (паралелепіпед, куб, пігулка), а магнітні конструктори іноземного, а не українського виробництва, що не відповідає умовам договорів. Отже, постачальником ФОП Плахта О. П. не дотримано вимоги пункту 6 договору від 15.12.2020 № 109 у частині відповідності поставленого обладнання специфікації до договору, його тендерній пропозиції та вимогам тендерної документації, а відділом прийнято товар без перевірки повноти комплектації.

Під час аудиту постачальником усунено порушення шляхом повної заміни невідповідного товару.

Департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради у 2019 році придбано у ТОВ «СКАДІ РК» дидактичні матеріали. Оглядами, проведеними під час аудиту в різних закладах освіти міста (школи №№ 9, 16, 28, 81, 147), яким постачалися дидактичні матеріали згідно з договором від 07.11.2019 № 50А/19, встановлено: поставлений бізіборд не відповідає технічній специфікації до договору, зокрема заявлений постачальником матеріал основи дошки – дерево, а фактично дошка виготовлена з фарбованої ДВП.

Крім того, рухомі деталі бізіборду, зокрема дверцята, навіси, засувка, що закріплені мініатюрними цвяхами розміром приблизно 6 мм, тримаються неміцно і випадають, унаслідок чого ці елементи в усіх закладах освіти, де проводились огляди, пошкоджені, також є загроза поранення дітей з ООП при користуванні бізібордом.

Таким чином, ТОВ «СКАДІ РК» поставлено до закладів освіти міста бізіборди, що не відповідали умовам договору за якісними та технічними характеристиками, а департаментом прийнято товар без зауважень і сплачено 29,0 тис. грн за рахунок коштів субвенції. При цьому департамент не звертався до постачальника щодо невідповідності поставленого товару умовам договору та не застосовував штрафних санкцій.

Крім того, ТОВ «СКАДІ РК» поставлено набори «Частини цілого на крузі», виготовлені з фарбованої фанери з магнітними наліпками, а не з пластику, що не відповідало умовам договору. Департаментом сплачено 10,5 тис. грн за рахунок субвенції за товар, що не відповідав умовам договору.

Поставлені до закладів освіти міста набори «Нумікон» − 105,8 тис. грн, магнітні конструктори − 91,5 тис. грн, конструктори з м’яких геометричних фігур − 64,6 тис. грн, комплекти математичних планшетів (без інструкції українською мовою) − 30,7 тис. грн, годинники-сортери − 5,3 тис. грн не відповідали умовам додатка 2 до договору щодо виробника товару − Україна.

Отже, департаментом прийнято дидактичні матеріали, що не відповідали умовам договору, вимогам тендерної документації та тендерної пропозиції, і сплачено ТОВ «СКАДІ РК» за рахунок коштів субвенції 337,4 тис. гривень.

Крім того, департаментом за результатами проведення відкритих торгів 10.12.2019 укладено договір на поставку ТОВ «ЕЛІМ» до 15.12.2019

14 найменувань корекційних засобів (135 од.) на загальну суму 71,4 тис. грн, які станом на червень 2021 року не поставлено. Додаткову угоду про розірвання договору не укладено, департаментом штрафні санкції в розмірі 35,7 тис. грн не застосовано. Як наслідок, завдано збитки місцевій громаді на цю суму.

✓ *Придбання засобів корекції, не передбачених Типовим переліком № 414, на загальну суму* ***358,4 тис. гривень***[32].

Школою І-ІІІ ступенів № 275 імені Кравчука Володимира Деснянського району міста Києва у жовтні та грудні 2019 року придбано комплект настільних ігор та інвентарю (штатив металевий, багатофункціональний інструмент DREMEL®2050-10 Stylo X-mas 2018, лобзик стаціонарний DREMEL® Moto-Saw, багатофункціональний інструмент DREMEL®MULTI 3000-2/55 X-mas 2017) загальною вартістю 14,6 тис. грн, які не передбачені Типовим переліком № 414. Комплект ігор та інвентарю розміщено в ресурсній кімнаті школи та використовується для проведення занять з дітьми з ООП старше 9 років.

СЗШ № 95 м. Львова у 2019−2020 роках придбано кріплення до стіни для інтерактивної панелі та два глобуси (політичний і фізичний) на загальну суму 18,8 тис. грн, не передбачені Типовим переліком № 414 (передбачено придбання глобуса тактильного, модель будови Землі, призначенням якого є розвиток пізнавальної діяльності осіб з порушеннями зору та який використовується для вивчення різних навчальних предметів та під час корекційно-розвиткових занять).

Департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради придбано у серпні 2019 року дві підлогові вішалки для одягу на суму 3,0 тис. грн, у листопаді 2019 і 2020 років – дидактичний матеріал (блоки Д’єнеша − 26 шт. на суму 12,0 тис. грн, магнітний календар Viga Toys з годинником англійською мовою − 12 шт. на 120,0 тис. грн, набір навчальний «Математичні блоки 3D» − 29 шт. на 72,5 тис. грн, магнітний набір «Частки та дроби» − 47 комплектів на 23,5 тис. грн, комплект наборів карток з навчання грамоти учнів початкових класів − 47 комплектів на 94,0 тис. грн), які не передбачені Типовим переліком № 414. Перелік цього дидактичного матеріалу відповідає Примірному переліку № 137 і Типовому переліку № 143, тобто цей дидактичний матеріал для загального користування, а не для корекційних занять з особами з ООП.

---

[32] Департамент гуманітарної політики Дніпровської міської ради – 325,0 тис. грн, СЗШ № 95 м. Львова – 18,8 тис. грн, Школа І-ІІІ ступенів № 275 імені Кравчука Володимира Деснянського району міста Києва – 14,6 тис. гривень.

Крім того, встановлено інші факти порушень: заниження в обліку кредиторської заборгованості за проведені (надані) корекційно-розвиткові заняття (послуги)[33] та придбані нематеріальні активи[34].

4.3. Стан внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів

Розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників згідно з частиною третьою статті 26 БКУ організовують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

З метою здійснення внутрішнього контролю за всіма процесами діяльності МОН розроблено та затверджено Інструкцію № 120.

Пунктом 2.2 розділу ІІ Інструкції № 120 визначено повноваження суб'єктів внутрішнього контролю, зокрема, Міністра, який організовує та забезпечує ефективне функціонування системи внутрішнього контролю в МОН; першого заступника Міністра, заступників Міністра, державного секретаря, керівників (заступників керівників) структурних підрозділів апарату МОН, які у межах визначених повноважень, організовують внутрішній контроль та забезпечують дотримання принципів, визначених пунктом 1.6 розділу І цієї інструкції.

Встановлено, що система внутрішнього контролю у МОН недосконала, Так, не затверджено чіткого розподілу обов'язків між структурними підрозділами Міністерства, зокрема директоратом дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти, а також департаментом фінансування державних і загальнодержавних видатків, та не визначено їх відповідальності як щодо коштів субвенції (обрахунок потреби в коштах, їх розподіл та перерозподіл між місцевими бюджетами і напрямами використання), так і нормативно-правового забезпечення (розроблення порядку та умов надання субвенції).

У довідці про відповідальних осіб МОН за питання, пов'язані з реалізацією бюджетної програми за КПКВК 2211220 у 2021 році, наведено назви департаментів і прізвища посадових осіб без зазначення відповідальних за конкретними напрямами: розроблення порядку та умов використання коштів субвенції; збір пропозицій від ОДА та КМДА; підготовка проєкту акта Кабінету Міністрів України щодо розподілу субвенції; збір інформації з регіонів щодо використання коштів субвенції; звітування Мінфіну щодо використання коштів субвенції тощо.

Розпорядниками субвенції на місцевому рівні не забезпечено якісного внутрішнього контролю. Зокрема, в управліннях освіти Оболонської та

---

[33] Школа І-ІІІ ступенів № 275 імені Кравчука Володимира Деснянського району міста Києва – 34,3 тис. грн, Львівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 82 Львівської міської ради Львівської області – 21,8 тис. грн, КЗ «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 10 Вінницької міської ради» − 21,2 тис. гривень.

[34] Середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 95 м. Львів – 2,0 тис. гривень.

Святошинської районних в м. Києві державних адміністрацій не розроблено внутрішніх нормативних документів щодо внутрішнього середовища, управління ризиками, здійснення заходів контролю, інформаційного та комунікаційного обміну, моніторингу, порядку взаємодії між структурними підрозділами.

Згідно із структурою в цих управліннях має бути бухгалтер-ревізор, але у 2019–2020 роках і I півріччі 2021 року перевірки щодо спрямування та використання коштів субвенції не проводилися.

В управлінні освіти Оболонської районної в м. Києві державної адміністрації визначено відповідальну особу за організацію та проведення внутрішнього аудиту, але немає матеріалів, що свідчать про здійснення цією особою будь-яких заходів. В управлінні освіти Святошинської районної в м. Києві державної адміністрації відповідальну особу за організацію та проведення внутрішнього аудиту взагалі не визначено.

Всупереч вимогам абзацу другого пункту 5 та підпункту 1 пункту 8 Основних засад № 1062 дослідженими комунальними установами в Одеській області не затверджено розпорядчих актів та інших документів, які регулюють внутрішнє середовище їх системи внутрішнього контролю. Крім того, документально не розподілено повноважень керівництва і працівників щодо управління коштами субвенції в частині обрахунку потреби, погодження рішень, обліку, звітності і контролю за використанням тощо. Не ідентифіковано ризиків за бюджетною програмою, не розроблено та не вжито заходів щодо мінімізації їх можливих негативних наслідків.

На перевірених у Харківській області об’єктах контролю не створено структурних підрозділів, а також не визначено посадових осіб у складі інших структурних підрозділів, на яких покладено функції здійснення внутрішнього аудиту. Отже, у 2019–2020 роках та I кварталі 2021 року аудит оцінки законності та ефективності управління коштами субвенції та їх використання не здійснювався.

Загалом на 19 об’єктах контролю зафіксовано 69 фактів порушень, у тому числі використання коштів з порушенням вимог законодавства – 26 фактів, неефективного використання – 22, інші порушення законодавства – 21. З огляду на обсяги використаних коштів субвенції, які перевірялися щодо законності та ефективності використання об’єктами контролю в регіонах (56,9 млн грн), питома вага коштів, використаних з порушенням вимог законодавства та неефективного, становить 10 відс., що свідчить про недостатній рівень фінансової дисципліни та внутрішнього контролю та підтверджено результатами аудиту. Оскільки мережа розпорядників коштів субвенції включає понад 1 тис. суб’єктів, а аудитом охоплено безпосередньо 19 розпорядників, масштаби обсягів фінансових порушень можуть бути значно більшими.

V. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ ВІД ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СУБВЕНЦІЇ

Щороку кількість дітей з ООП шкільного віку, яких охоплено інклюзивним навчанням у **закладах освіти** (закладах загальної середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, вищої освіти, в інших закладах, крім спеціальних закладів загальної середньої освіти), зростає. На початок 2020/2021 навчального року в спеціальних та інклюзивних класах ЗЗСО здобували повну загальну середню освіту 30,9 тис. дітей, що на 70 відс. більше, ніж на початок 2018/2019 навчального року (18,1 тис. осіб), тобто за два роки кількість таких дітей збільшилася на 12,8 тис. осіб.

Динаміку кількості дітей з ООП віком від 6 до 18 років, охоплених навчанням на початок 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 навчальних років, відображає діаграма 1.

Діаграма 1. Динаміка кількості дітей з ООП віком від 6 до 18 років, охоплених інклюзивним навчанням на початок 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 навчальних років

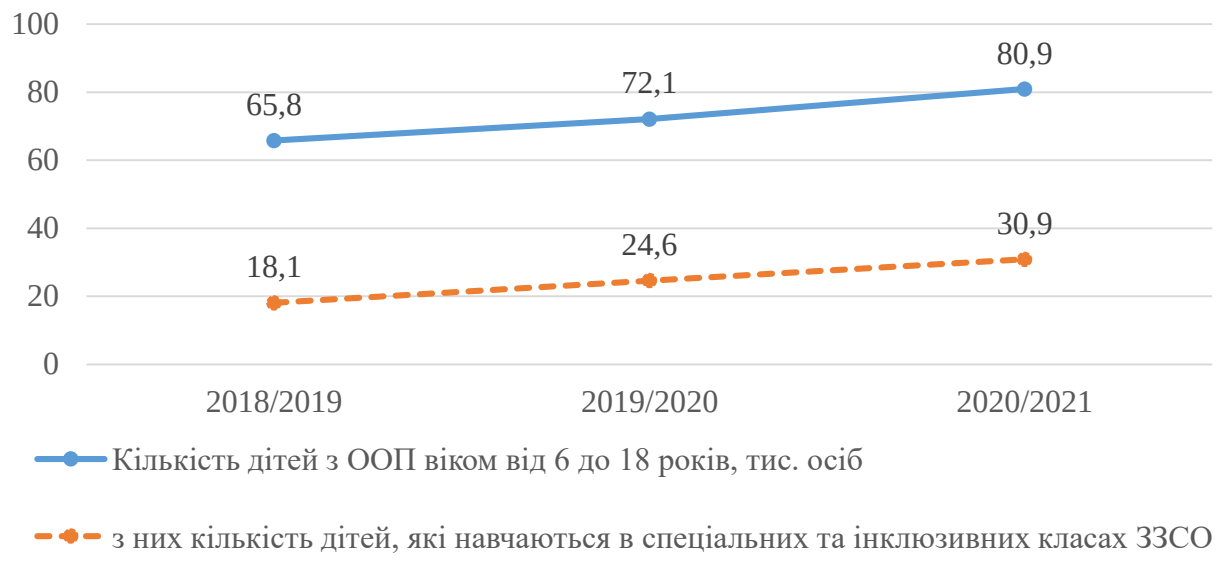

В інклюзивних класах[35] закладів загальної середньої освіти на початок 2020/2021 навчального року навчалося 25,1 тис. дітей з ООП, що в 2,2 раза більше, ніж у 2018/2019 навчальному році. Найбільша кількість таких дітей має нозологію «затримка психічного розвитку» – 10,6 тис. осіб, «інтелектуальні порушення» – 4,8 тис. осіб, «тяжкі порушення мовлення» – 2,7 тис. осіб, «порушення опорно-рухового апарату» – 2,2 тис. осіб. Найменше дітей із зниженим слухом, зором, синдромом Дауна, глухотою та сліпотою.

Щорічне збільшення кількості дітей з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних класах (групах) закладів освіти, свідчить про актуальність питання надання державної підтримки особам з ООП, у тому числі за рахунок

[35] У таких класах поряд з іншими дітьми навчаються діти з ООП (1-3 дитини залежно від нозологій).

субвенції.

Водночас така підтримка у 2019−2020 роках за рахунок коштів субвенції на належному рівні не здійснювалася, що призвело до:

➢ ***проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) у меншій кількості, ніж визначено індивідуальною програмою розвитку***

У 2019 році з 1,5 млн таких занять для дітей, які здобували освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної та загальної середньої освіти, проведено 1 млн, тобто для кожної дитини в середньому не проведено 10 занять, тоді як їх кількість має становити близько 70 на рік. У 2020 році з 2,1 млн занять проведено 1,3 млн, тобто не проведено в середньому 36 занять при плані майже 92 на рік. [36]

Ці показники є узагальнюючими, оскільки для кожної дитини визначено різну кількість занять, але засвідчують, що більше ніж 500 тис. занять загалом по Україні не проведено для дітей у 2019 і 2020 роках, тобто індивідуальна програма розвитку дитини, в якій закріплюється перелік необхідних для дитини психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку, в повному обсязі не виконується.

Недотримання положень порядків №№ 530 та 872 і Порядку та умов № 88 у частині проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) у кількості та за напрямами, визначеними в індивідуальній програмі розвитку осіб з ООП, підтверджено результатами аудиту на об’єктах контролю.

Так, у 2020 році в закладах освіти м. Жмеринки Вінницької області із 85 годин на тиждень додаткових занять, які мають проводити дефектологи, фактично проведено лише 14 годин таких занять, що становить 16 відс. передбачених індивідуальними програмами розвитку учнів з ООП закладів загальної середньої освіти; логопедами – 13 годин з 69 (19 відс.); реабілітологами – 4 години з 14 (29 відсотків).

Аналогічні факти встановлено в закладах освіти м. Харкова. Зокрема, в Харківській загальноосвітній школі I−III ступенів № 59 та Харківській гімназії № 65 не забезпечено проведення додаткових занять логопедом, дефектологом, реабілітологом, тифлопедагогом та сурдопедагогом з 19 особами з ООП. У дошкільних закладах освіти (яслах-садках) №№ 311, 429 та 454 − з 5 особами з ООП, зокрема, у вересні-грудні 2019 року − з логопедом, дефектологом, сурдопедагогом – по 4 години на тиждень; практичним психологом – 7 годин, вчителем-реабілітологом і вчителем тифлопедагогом – по 1 годині на тиждень.

У Сихівсько-Личаківському районі впродовж 2019 і 2020 років чисельність осіб з ООП, на яких здійснювався розподіл субвенції та які не отримали повною мірою послуг, зросла у 2,5 раза – із 101 особи у 2018/2019 навчальному році до 252 осіб у 2020/2021 навчальному році (станом на 31.12.2020).

---

[36] Зведені дані департаментів (управлінь) з питань освіти 22 ОДА, крім, Вінницької, Львівської ОДА та КМДА.

Така сама ситуація спостерігається у Галицько-Франківському районі: у 2019/2020 навчальному році із 140 осіб з ООП (77 вихованців закладів дошкільної освіти, 63 учні шкіл) у повному обсязі послуги отримано лише трьома особами (2,1 відс.), частково – 136 (97,2 відсотка).

У 2020/2021 навчальному році (станом на 31.12.2020) із 180 осіб з ООП (89 вихованців закладів дошкільної освіти, 91 учень шкіл) у повному обсязі послуги отримано трьома особами (1,7 відс.), частково – 168 (93,3 відсотка).

У м. Дніпро взагалі не проводилися заняття у 2019 році із 75 дітьми з ООП та не проводилися в повному обсязі – із 42 дітьми з ООП, у 2020 році – із 87 та 73 дітьми з ООП відповідно. Крім того, департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради, централізована бухгалтерія якого у 2018/2019 навчальному році обслуговувала 11 закладів дошкільної освіти з інклюзивними групами, протягом березня−вересня 2019 року цивільно-правові договори на надання послуг 16 дітям з ООП, які здобували дошкільну освіту в інклюзивних групах, не укладалися, відповідно, послуги не надавалися.

Причини зазначеного − незабезпечення через низькій рівень фінансової мотивації закладів освіти фахівцями (реабілітологами, тифлопедагогами, дефектологами, сурдопедагогами, практичними психологами тощо) для проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) з дітьми з ООП.

Низькій рівень оплати послуг за рахунок субвенції за проведені в закладах освіти додаткові заняття порівняно із середньоринковою вартістю корекційних послуг ускладнює процес пошуку на ринку праці та залучення за цивільно-правовими договорами вузькоспеціалізованих фахівців високого рівня. Наприклад, у м. Львові вартість півгодинного заняття з логопедом та логопедом-дефектологом у приватних закладах коливається від 100 до 350 грн[37], сорокахвилинного заняття з логопедом – 400 грн (до 4-х занять на місяць)[38], консультації у психолога – від 200 до 500 гривень[39]. У м. Києві вартість 1 години корекційних послуг у приватному закладі становить 500-600 грн[40], містах Харкові, Одесі, Дніпрі та Вінниці – 300-500 гривень[41].

Так, у разі зарахування до закладу освіти с. Почапинці Жмеринської територіальної громади Вінницької області особи з ООП і відсутності в цьому селі відповідних фахівців, корекційному педагогу з м. Жмеринки необхідно буде проводити додаткові заняття щонайменше 2 години на тиждень. Для цього педагог буде використовувати найкоротше автобусне сполучення з пересадкою в с. Людавка Жмеринського району та, за розрахунками, витратить щонайменше 76 грн на оплату проїзду за маршрутом м. Жмеринка – с. Людавка – с. Почапинці (з урахуванням повернення до м. Жмеринка). При цьому вартість 1 години заняття на сьогодні − 108,9 грн, отже, якщо вирахувати

---

[37] https://buki.com.ua/tutors/lohopedy/lviv/Sykhiv/

[38] https://www.facebook.com/childrenstime.net/posts

[39] https://www.zbyrko.in.ua/price/

[40] https://erudit-inclusion.com/

[41] https://spaceclinic.com.ua., https://lado.kh.ua, https://apelsin.kh.ua/, http://childrenhealth.center/ http://www.babyclub.ua/

оплату за проїзд, фахівець матиме 32,94 грн (108,94–76) заробітку за проведене ним заняття.

Крім того, аудит засвідчив інші проблеми, що впливають на рівень надання послуг особам з ООП: перевищено нормативи кількості дітей з ООП в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти; заклади дошкільної освіти не обладнано пандусами, не облаштовано ресурсних кімнат у груповому осередку інклюзивної групи та відокремлених туалетів для хлопчиків і дівчаток інклюзивних груп, окремих універсальних кабін для користування дитиною з порушенням опорно-рухового апарату на колісному кріслі, логопедичного і психологічного кабінетів.

Результати проведеного під час аудиту вибіркового анонімного анкетування[42] підтвердили наявність таких проблем: залучення необхідних фахівців для надання додаткових послуг; низький рівень оплати їх праці; нерезультативність занять в умовах дистанційного навчання, а також незабезпечення спеціальними засобами корекції тощо.

Встановлено, що **вчителі-дефектологи**, які проводять додаткові заняття, не задоволені рівнем оплати праці за рахунок субвенції; забезпеченістю учбовими посібниками, матеріалами, підручниками тощо для виконання на належному рівні завдань та обов’язків.

Анкетування **батьків дітей** з ООП свідчить, що додаткові заняття проводилися не в повному обсязі, при цьому більшість батьків дітей з ООП задоволена якістю занять.

У зв’язку з неотриманням (недоотриманням) дітьми з ООП у закладах освіти додаткових послуг батьки самостійно організовували проведення необхідних занять, залучаючи фахівців у приватному порядку. Витрати на такі заняття, за даними анкетування, становили 10–80 відс. сімейного бюджету.

Батьками в анкетах також зазначено, що заклади освіти не забезпечено спеціальними засобами корекції для дітей з ООП відповідно до особливостей порушень, які дають змогу опанувати навчальну програму.

Педагогічні працівники акцентують увагу на проблемі відсутності асистента вчителя та асистента дитини, внаслідок чого педагоги виконують їхні обов’язки.

Опитані **керівники закладів освіти** відзначають брак вільних приміщень для організації повноцінного простору для занять з дітьми з ООП: будівлі закладів старі; класи перезавантажені учнями; організовано двозмінне навчання; не облаштовано ресурсних кімнат, кабінетів учителя-дефектолога, психологічного розвантаження та для проведення занять. Однак головна проблема, на думку керівників, − складність з підбором кадрів на посади асистентів вчителів, реабілітологів, дефектологів, психологів та створення системи їх заохочення до роботи в школі.

---

[42] Опитано 973 респонденти, серед яких педагогічні працівники інклюзивних класів (356 ос.), асистенти вчителів (181 ос.), вчителі-дефектологи (корекційні педагоги) (106 ос.), батьки дітей з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти (250 ос.), та керівники цих закладів (80 осіб).

При цьому всі учасники анкетування загалом позитивно ставляться до змін у сфері освіти, які стосуються надання дітям з ООП можливостей перебування в загальних умовах закладу освіти. Більшість батьків не хоче змінювати інклюзивне навчання на навчання у спеціальному закладі освіти.

Довідково. *Слід зазначити, що на початок 2020 року в Україні 154 заклади вищої освіти навчали за спеціальностями, які необхідні для функціонування спеціальної та впровадження інклюзивної освіти в Україні: «Психологія» – 116 вищих закладів освіти, «Спеціальна освіта» – 34, «Фізична реабілітація» – 45, «Фізична терапія, ерготерапія» – 55. За спеціальністю «Спеціальна освіта» на початок 2020 року навчалося 7 360 студентів. Найпопулярнішою професією серед студентів є професія психолога (навчалася 31 171 особа станом на 01.01.2020).*

На початок липня 2021 року[43] *кількість вакансій вчителів-дефектологів становила 83 шт. од., кількість вчителів-дефектологів, які мали статус безробітного, – 22 осіб; вчителів-реалібілітологів – 37 шт. од. та 17 осіб, логопедів – 61 шт. од. та 46 осіб відповідно.*

Таким чином, п'ятий рік поспіль актуальною залишається головна проблема інклюзивного навчання – незабезпечення через низькій рівень фінансової мотивації закладів освіти фахівцями (реабілітологами, тифлопедагогами, дефектологами, сурдопедагогами, практичними психологами тощо) для проведення додаткових корекційних занять з дітьми з ООП. Як наслідок, діти з ООП не отримують у закладах освіти необхідних їм послуг на безперервній основі.

ВИСНОВКИ

1. Реалізація Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017−2026 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.08.2017 № 526-р, дозволила запровадити з 2017 року надання з державного бюджету державної підтримки особам з особливими освітніми потребами та створила умови для розвитку інклюзивного навчання в Україні. Зокрема, спрямування з державного бюджету у 2019−2020 роках та протягом І півріччя 2021 року 1176,2 млн грн забезпечило оплату видатків на проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг), надало можливість придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку для більше ніж 30 тис. осіб з особливими освітніми потребами (далі – ООП).

Водночас прийняті Кабінетом Міністрів України у 2017 році рішення щодо реформування системи інституційного догляду та виховання осіб з ООП шляхом скорочення мережі спеціальних шкіл-інтернатів та навчально-реабілітаційних центрів і кількості в них учнів, повного припинення набору у ці заклади дітей із затримкою психічного розвитку розбалансували систему навчання осіб з ООП та надання їм безперервних психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг, які ці діти отримували в таких закладах на постійній основі.

Не забезпечено ефективного управління коштами субвенції: 2019 рік − 114,5 млн грн, 2020 рік – 250,1 млн грн, які не використано на

---

[43] Статистичні дані Державної служби зайнятості. − Доступний з: https://www.dcz.gov.ua/analitics/69.

надання державної підтримки осіб з ООП та залишено на рахунках місцевих бюджетів без використання. Як наслідок, **більше третини осіб** з ООП у 2019−2020 роках недоотримали психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг відповідно до їх індивідуальної програми розвитку, спрямованої на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

Головні причини неефективного управління коштами субвенції − недосконалість нормативного забезпечення питань використання таких коштів, неефективні управлінські рішення **Кабінету Міністрів України та МОН** у частині визначення обсягу і розподілу коштів субвенції; **розпорядників коштів субвенції за місцевими бюджетами** (структурних підрозділів з питань освіти і науки місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування) у частині використання коштів на місцевому рівні.

Безпосередньо на **19 об'єктах контролю**, які здійснювали за рахунок коштів субвенції видатки для **440 закладів освіти** та інклюзивно-ресурсних центрів, та під час оглядів у **41** закладі освіти зафіксовано **69 фактів** фінансових порушень.

2. Нормативна база, що врегульовує питання надання державної підтримки особам з ООП, не враховує індивідуальних потреб таких дітей та розподілу коштів між місцевими бюджетами за єдиним критерієм − кількість осіб з ООП, що призводить до розпорошення коштів субвенції і недосягнення основної мети їх спрямування – забезпечення виконання індивідуальної програми розвитку дитини.

Бюджетний кодекс України і Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88 (далі – Порядок та умови № 88), не передбачають визначення обсягу видатків субвенції для місцевих бюджетів з урахуванням таких показників, як кількість годин додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять, визначених в індивідуальних програмах розвитку дитини; потреба в спеціальних засобах корекції; залишки коштів субвенції на початок бюджетного періоду. У результаті цього не забезпечується об'єктивність визначення (планування) фінансового ресурсу.

Як наслідок, з державного бюджету кошти розподіляються місцевим бюджетам у рівних пропорціях. Потреби кожної дитини при такому розподілі не враховуються. Наприклад, відділом освіти Сихівського та Личаківського районів управління освіти департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради придбано за кошти субвенції та розподілено між 11 закладами у 2019 році 15 тифлоприладів на суму 22,5 тис. грн типу «Світлячок» для дітей зі зниженим зором та сліпих дітей. При цьому в зазначених закладах у 2019−2020 роках та січні-квітні 2021 року не навчалися особи з ООП, які б потребували корекційних засобів навчання.

3. Дефіцит фахівців для проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) спричинив невикористання коштів субвенції, утворення значних їх залишків та, як наслідок, незабезпечення надання послуг дітям відповідно до їх програм індивідуального розвитку.

3.1. Із 957,7 млн грн субвенції, спрямованої у 2019−2020 роках з державного бюджету, використано 707,6 млн грн (66 відсотків). У результаті на початок 2021 року **250,1 млн грн** (50 відс. бюджетних призначень на поточний рік) не використано на державну підтримку осіб з ООП. Ці кошти перебували у залишках на рахунках місцевих бюджетів і бюджетних установ.

За 6 місяців 2021 року залишки збільшилися ще на 55,5 млн грн і становили 305,6 млн грн (60 відс. річних призначень субвенції на цей рік), причини − відсутність фахівців з відповідною освітою для проведення корекційно-розвиткових занять, а також потреби в коштах на оплату таких послуг.

З урахуванням темпів використання коштів субвенції у попередніх роках цю суму до кінця року ймовірно не буде використано на державну підтримку осіб з ООП, кошти залишаться на рахунках місцевих бюджетів.

3.2. За даними 22 регіональних органів освіти у 2019 році **з 1,5 млн** додаткових корекційно-розвиткових занять для дітей, які здобували освіту в інклюзивних класах (групах) закладів дошкільної та загальної середньої освіти, проведено **1 млн**, тобто **для кожної дитини в середньому не проведено 10 занять**, при цьому їх кількість має становити близько 70 занять на рік. У 2020 році з **2,1 млн** занять проведено **1,3 млн**, тобто не проведено в середньому **36 занять** при плані майже 92 заняття на рік.

Ці показники є узагальнюючими, оскільки для кожної дитини визначено різну кількість занять, але свідчать, що **майже третина занять через відсутність фахівців не проводиться**. Погіршили статистику і карантинні заходи у зв'язку з поширенням на території України COVID-19: діти отримували необхідні послуги нерегулярно.

Наприклад, у Харківській загальноосвітній школі I−III ступенів № 59 і Харківській гімназії № 65 не забезпечено проведення додаткових занять логопедом, дефектологом, реабілітологом, тифлопедагогом та сурдопедагогом з 19 особами з ООП. У дошкільних закладах освіти (яслах-садках) №№ 311, 429 та 454 не проведено занять з п'ятьма особами з ООП, зокрема, у вересні−грудні 2019 року з логопедом, дефектологом, сурдопедагогом – по 4 години на тиждень; практичним психологом – 7 годин, вчителем-реабілітологом і тифлопедагогом – по 1 годині на тиждень.

4. Через недоліки в управлінні коштами, недостатню фінансову дисципліну та недосконалість системи внутрішнього контролю розпорядники коштів субвенції за місцевими бюджетами використовували їх з порушенням вимог законодавства та неефективно.

4.1. На об'єктах контролю з порушенням вимог Порядку та умов № 88 і Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти, затвердженого наказом МОН від 23.04.2018 № 414, використано **4977,5 тис. грн** субвенції (у т. ч. заподіяно матеріальної шкоди (збитків) громаді на 18,2 тис. грн), неефективно – **841,5 тис. грн**, інші порушення законодавства становили **2237,7 тис. гривень.**

За результатами аудиту усунено порушень (замінено товар та оплачено вартість наданих послуг) загалом на **211,1 тис. грн,** притягнено до відповідальності одну особу та накладено судом адміністративне стягнення у вигляді штрафу в розмірі **25,5 тис.** гривень.

4.2. Аудит засвідчив такі порушення вимог законодавства: оплата послуг за відсутності договорів або актів приймання проведених (наданих) послуг; оплата послуг фахівцям, які не мають відповідної освіти; придбання спеціальних засобів корекції, які за технічними характеристиками не відповідають встановленим у законодавстві вимогам або не містяться в типовому переліку; невиконання умов договорів; проведення процедур закупівель з порушенням законодавства.

Придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку, які тривалий час не використовуються або використовуються не за призначенням, а також придбання товарів неналежної якості призвело до неефективного використання бюджетних коштів.

Наприклад, департаментом гуманітарної політики Дніпровської міської ради придбано та поставлено у 2019−2020 роках до 30 закладів освіти міста 123 од. спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дитини на загальну суму 188,6 тис. грн для застосування у навчальному процесі осіб з ООП. Однак це обладнання не застосовувалося для проведення відповідних корекційно-розвиткових занять у зв'язку з відсутністю фахівців. Отже, кошти використано нерезультативно.

5. Щорічна державна підтримка надала можливість більш як 30 тис. осіб з ООП (38 відс. загальної кількості осіб з ООП віком від 6 до 18 років) здобувати освіту в інклюзивних класах (групах) закладів освіти з метою отримання навичків соціалізації та адаптації, формування життєвих компетентностей, а закладам освіти – покращити матеріально-технічне забезпечення, в тому числі в частині задоволення потреб у необхідних навчально-методичних і наочно-дидактичних посібниках та індивідуальних технічних засобах навчання осіб з ООП. При цьому через недостатній рівень оплати послуг фахівців за проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) унеможливлено залучення керівниками освітніх закладів таких фахівців.

Щорічне збільшення кількості осіб з ООП, які навчаються в спеціальних та інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти (2018/2019 навчальний рік – 18,1 тис., 2019/2020 – 24,6 тис., **2020/2021 – 30,9 тис. осіб), зумовлює зростання потреби у відповідних фахівцях і державній підтримці на оплату їх послуг**. Водночас залучити за цивільно-правовими договорами вузькоспеціалізованих фахівців на сьогодні майже неможливо у зв'язку з низькою оплатою послуг за рахунок субвенції за проведені у закладах освіти додаткові заняття порівняно із середньоринковою вартістю корекційних послуг (у м. Львові вартість годинного заняття з логопедом та логопедом-дефектологом у приватних закладах становить 200−700 грн, у м. Києві − 500−600 грн, у м. Харкові – 300−500 гривень).

Наприклад, фахівцю, який живе у м. Жмеринка, для проведення занять (щонайменше 2 години на тиждень) з особами з ООП в с. Почапинці Жмеринської територіальної громади Вінницької області необхідно використати найкоротше автобусне сполучення з пересадкою в с. Людавка Жмеринського району та, за розрахунками, витратити на оплату проїзду за маршрутом м. Жмеринка – с. Людавка – с. Почапинці щонайменше 76 грн (з урахуванням повернення до м. Жмеринка). При цьому вартість однієї

години заняття на сьогодні становить 108,9 грн, тобто за вирахуванням оплати за проїзд фахівець матиме 32,94 грн заробітку.

Результати анонімного анкетування **106 вчителів-дефектологів і 80 керівників закладів освіти з різних регіонів**, які проводять додаткові заняття, підтвердили незадоволеність рівнем оплати і наявність проблем з підбором кадрів на посади асистентів вчителів, реабілітологів, дефектологів, психологів. Як наслідок, **250 батьками** самостійно організовується проведення необхідних занять із залученням приватних фахівців, **витрати на які становлять 10-80 відс. сімейного бюджету.**

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами надіслати **Верховній Раді України** протягом 15 днів із дня затвердження.

2. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати **Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування** в порядку інформування.

3. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати **Кабінету Міністрів України** та рекомендувати:

3.1. Підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України законопроєкт про внесення змін до частини третьої статті 103^3 Бюджетного кодексу України, яким передбачити врахування при розподілі коштів субвенції між місцевими бюджетами таких параметрів:

− кількість годин додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять, визначених в індивідуальних програмах розвитку дитини;

− фактична наявність спеціальних засобів корекції та потреба в них відповідно до індивідуальних програм розвитку.

3.2. Доручити Міністерству охорони здоров'я України забезпечити супроводження Міжнародного класифікатора функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я і Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків у Всесвітній організації охорони здоров'я з подальшим застосуванням після надання прав Україні на імплементацію перекладу.

3.3. Доручити Міністерству охорони здоров'я України, Міністерству освіти і науки України, Міністерству фінансів України актуалізувати нормативні акти щодо застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я і Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків для поділу осіб з особливими освітніми потребами за ступенем тяжкості порушень психофізичного розвитку та визначення рівнів підтримки таких дітей у навчальному процесі за рахунок коштів державного бюджету.

3.4. Доручити Міністерству освіти і науки України спільно з Міністерством фінансів України переглянути умови оплати послуг фахівців з проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) та збільшити видатки державного бюджету за цим напрямом з метою принципового вирішення кадрової проблеми.

4. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати **Міністерству освіти і науки України** і рекомендувати:

− внести зміни до Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 02.11.2020 № 1353, якими передбачити ведення обліку даних щодо кількості годин і напрямів проведення додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учня та типових навчальних планів спеціальних закладів освіти; кількості фактично проведених занять; переліку потреби в спеціальних засобах корекції, визначених в індивідуальній програмі розвитку, та фактичного забезпечення ними;

− визначити потребу у фахівцях з проведення (надання) додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) та подати пропозиції Міністерству економіки України щодо збільшення (за необхідності) державного замовлення на підготовку відповідних кадрів;

− розглянути питання зміни змісту освіти у закладах вищої освіти шляхом зміни стандарту вищої освіти за спеціальністю у галузі знань «освіта/педагогіка» та внести пропозиції до стандартів за професією «вчитель»;

− забезпечити підвищення ефективності планування, розподілу та використання коштів субвенції, а також системи внутрішнього контролю та оцінки ризиків на всіх етапах управління бюджетними коштами з урахуванням відповідності визначеного ресурсу реальним потребам одержувачів та фактичних залишків бюджетних коштів.

5. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати **департаменту гуманітарної політики Дніпровської міської ради; відділу освіти, молоді та спорту Калинівської міської ради; управлінню освіти Жмеринської міської ради; комунальному закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 10 Вінницької міської ради»; управлінню освіти Оболонської та Святошинської районних в м. Києві державних адміністрацій; школі І-ІІІ ступенів № 275 імені Кравчука Володимира Деснянського району м. Києва; середній загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів № 95 м. Львів; Львівській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів № 82; відділу освіти Сихівського та Личаківського районів та відділу освіти Галицького та Франківського районів управління освіти департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради; комунальним установам «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Київського району**

м. Одеси», «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Суворовського району м. Одеси», «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Малиновського району м. Одеси», «Центр фінансування та господарської діяльності закладів та установ системи освіти Приморського району м. Одеси»; департаменту освіти Харківської міської ради; управлінню освіти адміністрацій Московського, Немишлянського, Новобаварського району Харківської міської ради та рекомендувати розглянути рішення Рахункової палати, запланувати та вжити відповідних заходів.

6. Рішення Рахункової палати і Звіт про результати аудиту надіслати **Тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України з питань розслідування випадків та причин порушення прав дитини під час здійснення децентралізації повноважень з питань охорони дитинства, реформування системи закладів інституційного догляду та виховання, реалізації права дитини на сімейне виховання та усиновлення, розвитку (модернізації) соціальних послуг** в порядку інформування.

7. Повідомити **Офіс Генерального прокурора** про виявлені ознаки кримінальних правопорушень.

Заступник Голови
Рахункової палати А. В. Майснер